

DEMİRCİ KAYMAKAMI İBRAHİM ETHEM BEY VE DEMİRCİ AKINCILARI*

**İsmail OĞUZ¹
Nurettin GÜLMEZ²**

ÖZ

İbrahim Ethem Bey, Milli Mücadele'nin başında Ankara Hükümeti'nce Demirci'ye kaymakam olarak atanmıştır. Yunan işgal bölgesine sınır ve işgal tehdidi ile karşı karşıya olan Demirci'de, Kaymakam İbrahim Ethem Bey, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin otoritesini bu bölgede tesis etmek üzere Demirci Akıncıları adlı bir örgütlenme gerçekleştirmiştir. Bu teşkilat yaklaşık 1,5 yıl Yunan işgal kuvvetleri ile gerilla harbi icra etmiştir. Bu çalışmada, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'in oluşturduğu ve yönettiği Demirci Akıncıları adlı teşkilat incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İbrahim Ethem Bey, Demirci, Kaymakam, Demirci Akıncıları.*

DEMİRCİ GOVERNOR İBRAHİM ETHEM BEY AND DEMİRCİ RAIDERS

ABSTRACT

İbrahim Ethem Bey was appointed as Demirci district governor by the Ankara Government (The Grand National Assembly of Turkey) at the beginning of the War of Independence. Demirci district was bordered on Greek occupation zone, and faced a threat of occupation. Demirci district Governor İbrahim Ethem Bey established an organization called Raiders of Demirci (Demirci Akıncıları). He set up the authority of the Grand National Assembly of Turkey around Balıkesir, Manisa, and Kütahya regions. This military organization conducted nearly 1.5 years of guerrilla warfare against Greek occupation forces. In this study, the organization called Raiders of Demirci established by İbrahim Ethem Bey, the district governor of Demirci, is analyzed.

Keywords: *İbrahim Ethem, Demirci, District Governor, Raiders of Demirci.*

---

* Bu makale Kuvâ-yı Milliyecilikten Valiliğe: İbrahim Ethem AKINCI adlı doktora tez çalışmasından türetilmiştir.

¹ Dr., C.B.Ü., Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, ismailoguz70@gmail.com.

² Prof. Dr., C.B.Ü., Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, gulmeznurettin@gmail.com.

I. Giriş

İbrahim Ethem Bey, Milli Mücadele yıllarında oldukça hareketli bir hayat sürmüştür. Bu sıkıntı ve mücadele dolu yılları; Balıkesir, Bursa, İstanbul, Ankara ve Demirci ile Manisa-Balıkesir-Kütahya vilayetleri kırsalında geçmiştir.

İbrahim Ethem Bey, İçişleri Bakanlığı'nın emri ile 28 Kasım 1920 tarihinde terfian Demirci Kazası Kaymakamlığına tayin edilmiştir. Maaşı 15 liradır³.

1/156 numara ve 25 Kasım 1920 tarihli Kararname aynen şöyledir⁴:

“2014 Ankara'dan Şamlı Nahiyesi Müdür-i Sabıkı Şifre Kâtibi İbrahim Ethem Bey'e

Üçüncü sınıf maaşla Demirci Kaymakamlığı'na tayininiz 25 Teşrîn-i sâni 1336 tarihinde tasdike iktiran etmiştir. Hemen hareketiniz tebliğ olunur efendim.

28 Teşrîn-i sâni 1336

Dâhiliye Vekâleti Vekili Doktor Adnan ”

İbrahim Ethem Bey, Dâhiliye Vekâleti Kalem-i Mahsus Müdürü Mehmet İmadettin Bey'den Türkiye Büyük Millet Meclisi Umur-ı Dâhiliye Vekâleti Kalem-i Mahsus Müdürlüğü'nün 1.214 sayı ve 8 Aralık 1920 tarihli ilişik kesme yazısını alıp 10 Aralık 1920 Cuma günü Ankara'dan hareket eder. Trenle önce Eskişehir'e sonra Kütahya'ya oradan da karayolu ile Gediz ve Simav üzerinden Demirci'ye gelir⁵.

23 Aralık 1920 Perşembe günü öğleyin Demirci'ye ulaşan İbrahim Ethem Bey, kasabanın girişinde kalabalık bir heyet ile karşılanmıştır. 24 Aralık 1920 Cuma günü tatil olmasına rağmen önceki kaymakam Hatemi Bey'den görevi devralmış ve 25 Aralık 1920 Cumartesi günü işe başlamıştır. İbrahim Ethem Bey Demirci'ye geldiği ilk gün eski arkadaşlarından olan Beyliklerli Mehmet Ağa'nın evinde misafir edilmiş, sonra Hükümet Konağı'na götürülerek memurlar ile tanıştırılmış, Kuvva-yı Seyyare'den Demirci Havalisi ve Kumandanı Doktor Yüzbaşı Fazıl Bey'in karargâhı ziyaret edilmiş, Beyliklerli Mehmet Ağa'nın misafir odasında güvenilir bazı kişilerce

³ İçişleri Bakanlığı Arşivi (İBA), Dosya No: 435 (İbrahim Ethem Akıncı Dosyası); Emekli Sandığı Arşivi (ESA), Dosya No: MO 081899 (İbrahim Ethem Akıncı Dosyası).

⁴ İBA, Dosya No: 435; İbrahim Ethem Akıncı'nın Hatıraları, Demirci Akıncıları adıyla 1978, 1989 ve 2009'da Türk Tarih Kurumu'nca yayımlanmıştır. Çalışmamızda kaynak olarak en son baskı kullanılmıştır. İbrahim Ethem Akıncı, *Demirci Akıncıları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2009, s.12.

⁵ Akıncı, s.13-17.

kendisine Sındırgı'da bulunan Yunan işgal kuvvetleri hakkında bilgi verilmiştir⁶.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve hükümeti, Demirci merkezli bölgeye özel bir önem vermiştir. Bu bölge hem dağlık hem de askeri anlamda stratejik konumundan dolayı Kuvva-yı Milliye⁷ hareketine elverişli bir ortam sunmaktadır. Demirci ve çevresinin, çok yönlü girişimler için bir üs olarak kullanılabilmesine olanak sağlayacak olmasını dikkate alan Milli Mücadele önderleri, olağanüstü şartlara bağlı siyasal, toplumsal ve askeri bir örgütlenme gerçekleştirmek üzere Demirci'ye kaymakam olarak İbrahim Ethem Bey'i atamıştır.

*"Mustafa Kemal, güney cephesindeki kolordulara ve milis kuvvetlerine 25 Ocak 1920 günü verdiği emirde 'Fransızların parça parça yok edilmesi için, gerilla savaşına hemen başlayın' demektedir."*⁸ Mustafa Kemal'in bu tanınmış görev emri, İbrahim Ethem Bey'in Demirci'de gerilla savaşı yaparak Yunanlıları parça parça yok etmeye çalışmasıyla örtüşmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve hükümeti tarafından Saruhan Mutasarrıfı olarak atanan Aziz Bey (Rauf Orbay'ın eniştesidir), 28 Aralık 1920 tarihinde Manisa işgal altında olduğu için Demirci'de göreve başlamıştır. Demirci Kaymakamlık binasındaki Meclis-i İdare Odası, Mutasarrıflık makamı yapılmıştır. Demirci ve Gördes Saruhan livasını oluşturmuş, bu nedenle bir müddet Saruhan liva merkezi Demirci olmuştur. Bu sırada Kuvva-yı Seyyare'nin Demirci ve bölgesinden sorumlusu olan Dr. Yüzbaşı Fazıl ve müfrezesi de Demirci'ye gelmiştir. Çerkez Ethem müfrezeyi yardımına çağırdığı için de 30 Aralık 1920 Perşembe günü Demirci'den ayrılmıştır. Ertesi gün de Mutasarrıf Aziz Bey, Çerkez Ethem ile milli kuvvetlerin arasını bulmak bahanesiyle Demirci'den ayrılmıştır⁹.

⁶ Akıncı, s.17-18.

⁷ Yavuz Abadan, *Mustafa Kemal ve Çetecilik*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1972, s.101-103.

⁸ Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü II, Erzurum Kongresi'nden TBMM'ye (23 Temmuz 1919-22 Nisan 1920)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994, s.343; Yalçın Özalp, *Mustafa Kemal ve Milli Mücadele'nin İlk Zaferi*, Kahramanmaraş Belediyesi [byy, yy, ty,] s.169-172.

⁹ Akıncı, s.14-17, 20, 21; Teoman Ergül, *Kurtuluş Savaşında Manisa*, Manisa Kültür Sanat Kurumu Yayını, İzmir, 1991, s.236-237; A. Sedat Boyacıoğulları ve Hasan Alakese, *Her Yönü ve Her Şeyi İle Demirci*, Eko Matbaası, İstanbul, 1972, s.70.

II. Demirci Kazası

20. yüzyıl başlarında Demirci kasabası, Aydın Vilayetine bağlı Saruhan sancağının “Demirci” adlı kazasının merkezi¹⁰ olup 1920 yılında da idari yönden bu durumunu korumaktaydı. Yedi binin üzerinde nüfusa sahip kasabada¹¹ on yedi mahalle, çeşitli esnaf kollarına ait çarşılar, türlü yiyecek maddelerinin alınıp satıldığı pazar yerleri bulunmakta ve şehrin muhtelif yerlerindeki hanların¹² varlığı ile oldukça hareketli bir ticari hayat görülmekteydi. Başta halıcılık olmak üzere ticari hayattaki bu hareketlilik beraberinde ilgi ve dikkati getirmiş, Demirci kasabası yakın veya uzak köy, kasaba, kaza ve vilayetlerden aldığı göçlerle ticaret ve esnaf kenti olarak gelişmiş ve çekim merkezi olmuştur¹³. İmparatorluğun çeşitli yerlerinden gelen göçlerle Müslüman nüfusu yanında Gayrimüslim nüfus da artmıştır. Yine de kasaba nüfusu içinde Gayrimüslim oranı % 2-3 nispetindedir. 1919 yılında Demirci kazasında Gayrimüslim nüfus 185 kişi olup, Hıristiyan Mahallesiinde yaşamaktaydı. Tanıkların ifadelerine göre Hıristiyan Mahallesi Pazar Mahallesi bitişiğinde idi. Günümüzde Demirci İlçe Vergi Dairesi hizmet binası ile Demirci 112 Acil Hizmet Binası (Eski Abdurrahman Şeref Bey İlkokulu) arasındaki semttir¹⁴. Rumlara ait bir kilise ve beş iptidai mektep bulunmaktaydı. Kilise bugün mevcut olmayıp tanıklar, Hacı Hasan Mahallesiinde Birlik Caddesi üzerinde bulunan pasajının bulunduğu yerde olduğunu belirtmektedirler¹⁵.

İbrahim Ethem Bey ise kaymakamı bulunduğu Demirci kentini şöyle tanımlamaktadır¹⁶: “*Demirci kenti, Akhisar’dan Uşak’a kadar devam eden sıradağların doğu eteklerinde ve kır bir arazide ve üç dört burun üzerinde yerleşiktir. Sokakları inişli yokuşlu dar eski bir*

¹⁰ Ertan Gökmen, *Tanzimat’tan II.Meşrutiyet’e Demirci Kazası*, Demirci Belediyesi Kültür Yayınları I, Kuvvet Matbaacılık, İzmir, 2007, s.22.

¹¹ *Salname-i Vilayet-i Aydın 1321*, s. 317; *Salname-i Vilayet-i Aydın 1323*, s. 309; *Salname-i Vilayet-i Aydın 1326*, s. 624.

¹² Gökmen, s.55-56.

¹³ Şükran Oğuz ve İsmail Oğuz, “Lakap Verme Geleneğinde Manisa İli Demirci İlçesi Örneği”, *38.İCANAS (Uluslar Arası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) 10-15 Eylül 2007, Ankara / Türkiye Bildiriler: Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri*, 3.Cilt, Yayına hazırlayanlar: Zeki Dilek vd., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı Yayınları: 5/3, Korza Yayıncılık, Ankara, 2008, ss.1127-1139.

¹⁴ İsmail Oğuz, “20.Yüzyıl Başlarında Demirci’de Gayrimüslim Nüfus”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3, 2013, ss.218-236.

¹⁵ Ertan Gökmen, *a.ge.*, s.21-22.

¹⁶ Akıncı, s.18; Baki Vandemir, *İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları (Gerilla)*, Askeri Matbaa, İstanbul, 1936, s.5.

kasabadır. Havası ve suyu gayet güzeldir. Bilhassa kasaba civarında Isıtma (Sıtma) Pınarı denilen su fevkalade güzeldir. Ahalisi oldukça medeni ise de yalnız kadınları fes giyer, bunlar eski külhanbeylerinin giydiği eski ve tepesi sivri feslerdir.

Demirci kasabasını evvelce bildiğimden fazla değişmiş gördüm. Çünkü iki üç mahallesi tamamen yanmış ve iki defa büyük muharebelere sahne olduğu için pek büyük zarar görmüştü. 3.000 hanesi ve 15 mahallesi olan kasabanın 124 köyü ve 33.000 nüfusu vardır. Aşar gelirleri 45.000 ve diğer gelirleri 35.000 liraya ulaşmakta, yıllık masrafları ise 37.000 lirayı bulmaktadır.

Kasabada 12 minareli cami ve 7-8 mescit vardır. Bunlardan Eski Cami pek güzeldir. Camide olan halı yekpare ve pek mükemmel olup herkese bir yer ayırmak suretiyle dokunmuştur. Hükümet konağı mükemmel olup odaları halı ile döşenmiş, yalnız avlusu biraz dardır. Arazisi verimli olmadığından kaza, ancak 7 aylık ihtiyacını temin eder ve 5 aylık hububat ihtiyacını Simav ve Sındırgı'dan getirmek zorundadır. Buna karşın ihracatı halı, üzüm, meyve ve palamut ve köseleden ibarettir. En önemli sanayi halıcılıktır. Memlekette 450 kadar tezgâh vardır. Her birinde 5-6 işçi çalışmaktadır. Yevmiye 15-30 kuruş arasında değişmektedir. Halının arşını 250 kuruş ile 6 lira arasında değişmektedir. Her bir arşın bir okka 50 veyahut 100 dirhem değerindedir; fakat halı işi daima İzmir ile (ilişkilidir), şimdilik durgundur... Memleketin meşgul olduğu diğer önemli iş kolları ise bağcılık, tütüncülük ve palamutçuluktur."

İbrahim Ethem Bey'in bahsettiği yangınlar 23 Ağustos 1919 tarihinde çıkan ve 60 evin yandığı yangın ile 25 Ekim 1919 tarihinde çıkan ve İçhisar Mahallesinde Yeni Cami'ye doğru 300'e yakın evin yandığı yangınlar olmalıdır¹⁷.

İbrahim Ethem Bey henüz Demirci'ye gelmeden, Ekim 1920 ortalarından beri şehirde Yunan askeri yoktur. Şehirde kaymakam da olmadığından bu görevi yerine getirmesi için bir jandarma subayı görevlendirilmiştir. Demirci Kuvva-yı Milliye Başkanlığını ise Serdar-zâde Müderris Mustafa Efendi yürütmektedir¹⁸.

¹⁷ Enver Konukçu, *Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2000, s.182; İlhan Tekeli ve Selim İlkin, *Ege'deki Sivil Direniş'ten Kurtuluş Savaşı'na Geçerken, Uşak Heyet-i Merkeziyesi ve İbrahim (Tahtakılıç) Bey*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, s.389; Boyacıoğulları ve Alakese, s.90; Ergül, s.128.

¹⁸ Hamit Pehlivanlı, *Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askerî Polis Teşkilatı*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1992, s.125; Boyacıoğulları ve Alakese, s.209.

Demirci kazası ve Yunan işgal kuvvetleri hakkında kısa sürede ön bilgi edinen Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, ilk günlerinde görevli olduğu kasaba ve bölgenin mevcut durumunu incelemek ve anlamak, potansiyelini ortaya koyma işine girişmiştir. İbrahim Ethem Bey göreve başlamadan önce Demirci’de aşağıdaki gelişmeler yaşanmıştır:

1) 21 Temmuz 1920 Çarşamba günü Kuvva-yı Seyyare’nin olmadığı bir anda Demirci kasabası Yunan işgal kuvvetlerince işgal edilmiştir.

2) 31 Temmuz 1920 Cumartesi günü Kuvva-yı Seyyare’nin Yunan işgal kuvvetlerine karşı galibiyeti ve Yunan işgal kuvvetlerinin geri çekilmesi dolayısıyla Demirci kasabası, Yunan işgal kuvvetlerinden geri alınmıştır.

3) 4 Ağustos 1920 Çarşamba günü Kuvva-yı Seyyare geri çekilmiş ve bir tümenlik Yunan işgal kuvveti Demirci’yi tekrar işgal etmiştir.

4) 18 Eylül 1920 Cumartesi günü Yunan işgal kuvvetleri, kendi arzusuyla Demirci’yi boşaltmıştır.

5) 21 Ekim 1920 Perşembe günü Kuvva-yı Seyyare’den Mahmut Ağa Müfrezesi, Demirci’ye girmiştir.

22 Haziran 1920’de başlayan genel Yunan saldırısından bir ay sonra, Yunanlılar Kumçay, Gediz ve Bakırçay ovalarında kendilerini güven içinde hissedebilmek amacıyla Gördes-Demirci-Simav dağlık arazisindeki çetecileri sindirmek için bu bölgeye yöneldiler. 12 Temmuz’da Borlu, 14 Temmuz’da Gördes ve 21 Temmuz’da Demirci işgal edildi. Batı cephesindeki bu olumsuz gelişmeler üzerine Ankara’da, Çerkez Ethem kuvvetlerinin bu yöreye gönderilmesi kararlaştırıldı. Batı Cephesi Komutanlığınca 27 Temmuz 1920’de Çerkez Ethem Kütahya Mıntıka Komutanlığına atandı. Çerkez Ethem’in Kuvva-yı Seyyare kuvvetleri ile Yunan Ayvalık tümeni arasında Simav-Demirci-Borlu arasında 31 Temmuz-23 Ağustos tarihleri arasında Demirci savaşları yapıldı ve Yunan kuvvetlerine karşı kazanılan zafer ile düzenli Yunan birliklerinin yenilebileceği görülmüş oldu¹⁹.

Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, milis kuvveti olan Kuvva-yı Seyyare ile Yunan işgal kuvvetleri arasında geçen Demirci Muharebeleri’ni (31 Temmuz-23 Ağustos) şu noktalardan incelemiş olmalıdır:

---

¹⁹ Akıncı, s.19; Ergül, s.183-189; Tekeli ve İlkin, s.322.

İlk olarak Kuvva-yı Seyyare birlikleri kendisinden yaklaşık iki kat fazla Yunan kuvvetini ani baskın ve hücumlarla yenebilme başarısı göstermiştir. Böylece çete tabir olunan kuvvetlerin halkın teveccühünü kazanma noktasına nasıl erişebileceğini göstermiştir.

İkinci olarak çatışmalar; Demirci ile Akdere köyü arasındaki sırtlarda, Koçhisar, Parsımaz, Başalan, Büyükyayla (Kocayayla), Cevizlik, Simav-Demirci dağları hâkim noktalarında, Asi Tepe eteklerinde, Çataloluk-Kılavuzlar kahvesi arasında, Kadıboğan Boğazı, Killik, Alaybeyi Damları, Çat Değirmeni²⁰ gibi mevkiilerde cereyan etmiştir. Gayet engebeli ve hatta dağlık olan bu arazide Yunan kuvvetleri tutunamamışlardır. Muharebeler, dağlık arazide nasıl savaşılabileceğini ve nasıl az kayıpla üstün kuvvetlerin dağıtılabileceğini göstermiştir. İbrahim Ethem Bey de, Demirci Muharebeleri'nin gerçekleştiği bu araziye gezip görme, inceleme fırsatı bulmuş olmalıdır.

Üçüncü olarak top ve makineli tüfekler, hatta uçaklarla destekli düzenli ordu birliklerinin dağları iyi bilen kuvvetler ile dağlık arazideki çatışmalarda dezavantajlı konuma düştüklerini görme fırsatı bulmuştur²¹.

Kaymakam İbrahim Ethem Bey, kazadaki mevcut asker birlik ve hareketlerini incelemiş ve jandarma mevcudunun yetersiz bulunduğunu, Kuvva-yı Seyyare'den Demirci Havalisi ve Kumandanı Doktor Yüzbaşı Fazıl Bey'in karargâhını oluşturan 300 süvariden oluşan kuvvetin de temel bir teşkilat ve düzenden yoksun oluşu ile keyfi uygulamalar, hesapsız iş ve işlemler yapması nedeniyle halkın nefret ettiği bir topluluk olduğunu görmüştür²².

III. İbrahim Ethem Bey'in "Demirci Akıncıları" Adlı Teşkilatı

Görevi Uşak-Gediz hattını Yunan işgal kuvvetlerine karşı savunmak olan Çerkez Ethem komutasındaki Kuvva-yı Seyyare, Yunanlılar ile anlaşmış ve ardından Türk ordusu ile savaşmış ve yenilmiştir. Çerkez Ethem ve Kuvva-yı Seyyare birlikleri yenilgi üzerine Gediz üzerinden Simav-Demirci dağlarını izleyerek önce Demirci'ye ve ardından da Gördes'e doğru çekilmiştir. 17 Ocak 1921 günü Demirci'ye gelen Çerkez Ethem, Kaymakam İbrahim Ethem Bey

²⁰ İsmail Oğuz, "Demirci'de Kuva-yı Milliye'nin Örgütlenmesi ve Faaliyetleri", (ed.) Nurettin Gülmez, *Milli Mücadele'de Manisa ve Kuva-yı Milliye Sempozyumu (6-7 Kasım 2009)*, Manisa, 2010, s.274-275.

²¹ Akıncı, s.18-19; Ergül, s.183-189; Tekeli ve İlkin, s.322; Oğuz, "Demirci'de...", s.264-287.

²² Akıncı, s.19-20.

ile görüşmüş²³, İbrahim Ethem Bey'in kararlı tutumu karşısında 19 Ocak günü Demirci'den ayrılmıştır. Aynı gün Çerkez Ethem kuvvetlerini Kütahya-Gediz hattından beri takip eden düzenli ordu birlikleri ve 1. Süvari Grubu Komutanı Yarbay Derviş Bey, ertesi gün de 8. Tümen Komutanı Sabri Bey ve Güney Cephesi Komutanı Albay Refet Bey Demirci'ye gelmişlerdir. Derviş Bey, Sabri Bey ve Refet Bey de Kaymakam İbrahim Ethem Bey ile görüşmüşler ve Çerkez Ethem ile Kuvva-yı Seyyare hakkında bilgi almışlardır. Ordu birlikleri 24 Ocak 1921 günü Demirci'den ayrılmışlardır²⁴.

Böylece, Demirci-Gördes mıntıkası çok az bir jandarma kuvveti ile eşkıyalık ve Kuvva-yı Seyyare artıklarının tehditlerine açık hale gelmiştir. Aynı zamanda Kuvva-yı Seyyare'nin varlığının ortadan kalkması ile Gediz, Simav, Demirci, Gördes havalisinde düşmanın ileri harekâtını önleyecek bir güç boşluğu doğmuştur²⁵. Bu tehlikeyi fark eden Güney Cephesi Komutanlığı, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'e, kendi silah ve atıyla gelenleri memlekette asker olarak istihdamını içine alan *müzaheret bölükleri* oluşturma emri vermiştir²⁶.

Bu sırada Kaymakam İbrahim Ethem Beyin emrinde Demirci'de askeri güç olarak; Kuvva-yı Seyyare emrinde Yüzbaşı Kamil Bey ve 1 manga nizamiye askeri, Piyade Yüzbaşı Kemal Efendi, Jandarma Yüzbaşısı Ali Rıza Efendi ve Asteğmen Asım ve 60 jandarma eri, Demirci muhabere memuru Zeki Bey bulunuyordu²⁷.

24 Ocak-15 Mart 1921 tarihleri arasında Sındırgı'nın işgale uğramamış köylerinde, Demirci ve Gördes'te bu teşkilat kurulmuştur. Kütahya Mutasarrıflığı, 13 Mart 1921'de Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Beyi Gördes Kaymakam Vekilliğine atamıştır. Gördes'te 20-30 kişilik bir jandarma kuvveti vardı. Bu kuvvetlerin yetersizliği dikkate alınarak Gördes'te Akıncı Müfrezelerinin ilk tohumu atılmış ve Parti Pehlivan Ağa 15 adamı ile İbrahim Ethem Bey'e tabi olmuştur. Ardından Kütahya'dan kaçarak Gördes'e gelen Halil Efe ve arkadaşları da bu teşkilatlanmaya katılmışlardır. Böylece

---

²³ İbrahim Ethem Bey, Çerkez Ethem'i ve kardeşlerini Şamlı nahiyesi müdürlüğünden bilmektedir.

²⁴ Akıncı, s.13.

²⁵ Akıncı, s.22-34; Çerkez Ethem, *Çerkez Ethem'in Anıları*, Noktakitap Yayınları, İstanbul, 2008, s.155-156; Zekeriya Türkmen, Nurcan Aslan, Elmas Çelik, *İstiklal Savaşı Hatıraları, Gediz, Kütahya ve İkinci İnönü Muharebelerinde 61nci Tümen Orgeneral İzzettin Çalışlar*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2006, s.31-75.

²⁶ Akıncı, s.33-38.

²⁷ Akıncı, s.21-22, 26.

Halil Efe ve Pehlivan Ağa komutasında 30'ar kişiden oluşan ilk Akıncı Müfrezeleri teşkil edilmiştir²⁸.

Akıncı Müfrezelerinin ilk görevleri düşman karakollarını basmak, köprüleri havaya uçurmak, telgraf hatlarını kesmek ve böylelikle düşman nakliyat ve iletişimini aksatmaktı. Daha sonra *müzaheret bölüğünün* mevcudu 200'e, Akıncı Müfrezelerinin mevcudunun ise 50'şere yükseltilmesi için çalışan Kaymakam İbrahim Ethem Bey, bu sağlanınca Pehlivan Ağa ve Halil Efe'ye bir tecrübe olması için, Kula ve Salihli'nin Adala nahiyesini basma görevlerini vermiştir. Özellikle Adala baskını bir taburun perişan edilmesi ile sonuçlanmıştır.

Diğer taraftan Sındırgı Askerlik Şubesi Başkanı Binbaşı Cemal Bey, Sındırgı'dan Ali Reşat Bey, Sındırgı'nın Karakaya köyünden Aşiret Reisi Ahmet Ağa, Gördes-Demirci hattı ile işgal dâhilinde bulunan Sındırgı arasındaki iletişimi sağlamaktaydı. Bu iletişimin amacı, İbrahim Ethem Bey'e düşman hakkında doğru bilgiler vermektir²⁹.

Bu ilk Akıncı Müfrezesi oluşumu, ileride genişleyecek olan bu teşkilatın nasıl işleyeceği hakkında çok açık bilgiler vermektedir. Aslında işleyiş çok basit olarak tertip edilmiştir:

1) Müfreme Komutanı ve ona bağlı Müfrezelerden oluşan askeri teşkilat,

2) İşgal bölgesinden doğru bilgi temin edecek kişilerden oluşan istihbarat teşkilatı,

3) Düşman karakollarını basmak, köprüleri havaya uçurmak, telgraf hatlarını kesmek ve böylelikle düşman nakliyat ve iletişimini aksatmak, düşmandan intikam almak amaçlı eylemler yapmak.

Akıncı Müfrezelerinin tecrübe kazanmak için yaptığı başarılı Adala baskını sonrası Yunan işgal kuvvetleri, 7 Nisan 1921 günü Gördes'in Çağlayan (Kızıllar)³⁰ köyünü yakmıştır. Bu sırada İbrahim Ethem Bey Sındırgı ve Bigadiç istikametinde baskın yapma emri almıştır. İbrahim Ethem Bey, Güney Cephesi Komutanlığı ve Kütahya Mutasarrıflığından alınan izin ile Demirci, Simav ve Gördes müzaheret ve jandarmaları ile Akıncı Müfrezelerinden oluşan 70 kişilik seçme bir kuvvet oluşturmuştur. Bu kuvvet 16 Nisan 1921 günü Gördes'ten hareket etmiştir. İbrahim Ethem Bey'in "bir

²⁸ Akıncı, s.33-38.

²⁹ Akıncı, s.38.

³⁰ Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), *Genel Nüfus Sayımı İdarî Bölünüş (GNSİB) 25.02.1970*, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1973, s.413-414.

mukaddes gaye, ideal, mefkûre" olan yurdu işgalden kurtarmak amacı doğrultusundaki bu ilk harekâtında şu amaçları vardı:

1) Henüz oluşmakta olan birliklerin düşman karşısında tecrübe kazanmasını sağlamak,

2) İşgal altında kalmış Türk ve Müslüman halka Yunan işgal birliklerinden korkmadıklarını göstermek,

3) Karşılarındaki kuvvet ne miktarda olursa olsun her an taarruz edebilecek yetenekte olduklarını görmek ve halka göstermek,

4) Böylece halkın milli duygu ve maneviyatını yükseltmek³¹.

Bu kuvvet, Gördes'in Kayacık, Yaka köy ve Boyalı köyleri, Yayakırı (Akhisar), Kınık ve Işıklar (Sındırgı) yoluyla Emendre köyüne ve ardından Sındırgı'nın Yüreğil, Osmanlar, Kocabey, Hisaralan (Ilıca), (Çoturtepe) Bayramşah, Umurlar köyleri³² yoluyla Bigadiç'e baskın düzenlemiş ve neticesinde pekçok mühimmat ele geçirilmiştir. Bu başarılı baskın Kütahya Mutasarrıflığı'nca takdir edilmiştir. Aynı zamanda harekâta katılan Bigadiç'in Balatlı köyünden Pırlepe muhacirlerinden Hüseyin (Efetürk³³) Çavuş ve kardeşleri Molla Mehmet ve Mustafa Çavuş ile Bigadiçli gençler, daha sonra Hüseyin Çavuş komutasında oluşan ve Bigadiç cephesinin sorumluluğunu üstlenen müfrezede yer almıştır³⁴. Bu durum göstermektedir ki İbrahim Ethem Bey, baskın düzenlemeyi sadece Yunan işgal kuvvetlerine zarar vermek olarak düşünmemektedir. Ona göre baskın; baskının gerçekleştirildiği bölge insanının müfrezelerden yana taraf olmasını sağlamak, daha sonra müfrezelere yardım edenler arasından bölgeyi iyi bilen ve güvenilir birinin liderliğinde yeni bir müfreme teşkil etmek anlamına geliyordu.

İbrahim Ethem Bey, Gördes Kaymakamlığına Cemil Beyin atanması üzerine 24 Nisan 1921'de Demirci'ye dönmüştür. Bu günlerde bölgenin bağlı olduğu Güney Cephesi Komutanlığına askeri işlerle ilgilenmek üzere bir komutan atanması gerektiğini yazmıştır. Bu istek üzerine Güney Cephesi Komutanlığı, Gördes-Demirci Mıntıka Komutanlığına Süvari Binbaşı M. Kemal Bey'i atamıştır. 21 Mayıs 1921 günü Gördes'in işgal edilmesi ve yakılması üzerine Demirci Bölge Komutanlığı kurulmuş ve Akıncı Müfrezeleri de buraya

³¹ Akıncı, s.39-40.

³² "Demirci Akıncıları" adlı eserde köylerin isimleri Sındırgı'nın Emendere (Emendre), Aşkiler (Işıklar olmalıydı) ve Torail (Yüreğil olmalıydı) köylerinin adları yanlış yazılmıştır. Bkz. Akıncı, s.40-43.

³³ Zekeriya Özdemir, *Balıkesir Bölgesi'nde Milli Mücadele Hareketleri*, Tisamat Basım Sanayii, Ankara, 1997, s.115.

³⁴ Akıncı, s.40-43.

bağlanmıştır. İbrahim Ethem Bey, Gördes'in önce yağmalanıp ardından ateşe verilerek yakılmasına Kapanca³⁵ Muharebesi ile karşılık vermiştir. Bu muharebede öne çıkan isimler Pehlivan Ağa, Halil Efe, İsmail Hakkı Efendi, Hacı Veli, Kadıdağlı Pehlivan ve Bakırlı Mustafa idi. Bu başarılar neticesi İbrahim Ethem Bey, Kütahya Mutasarrıflığınca takdir, Milli Savunma Bakanlığınca da harp madalyası ile taltif edilmiştir. Kapanca Muharebesinden sonra Mıntıka Kumandanı Binbaşı M. Kemal Bey ile Akıncı Müfrezesi komutanları Pehlivan Ağa, Halil Efe ve yeni müfrezeye komutanı olmuş bulunan Sarı Mehmet arasında anlaşmazlık çıkmıştır. Ardından 3. Tümen Komutanlığı da Tüm Akıncılar Komutanlığına Jandarma Yüzbaşısı İsmet Bey'i getirmiştir³⁶.

Kaymakam İbrahim Ethem Beyin gönüllü Akıncı Müfrezeleriyle kırsalda gezici kuvvet şeklindeki ve Yunan ileri karakollarına yönelik askeri hareketleri ile 1 Haziran 1921-1 Ekim 1922 arasında bir yıldan fazla sürecek olan gerilla harbi başlamıştır.

10 Temmuz 1921'de Yunan genel saldırısı sonucunda parça parça taarruzun zararını gören Yunanlılar; Sındırgı-Akhisar-Kula-Salihli ve hatta Gediz-Simav bölgelerinden, Gördes ve Demirci taraflarına üstün kuvvetlerle ve sırf Akıncıları hedef alarak taarruza başlamışlardır. Bunun üzerine İbrahim Ethem Bey Gördes'ten gelenler ve Demirci'nin ileri gelenleri ile bir toplantı yapıp ordunun Sakarya'ya çekilmiş bulunmasından etkilenerek, cephanenin de azlığı sebebiyle şehrin yakılmaması ve halkın zarar görmemesi için Demirci ilçesini boşaltmaya karar vermiştir. İbrahim Ethem Bey kazadan ayrılırken Demircililere, "*Sizin için dağlara çekilen kaymakamınız İbrahim Ethem*" imzalı beş maddelik bir bildiri ile seslenir ve Demirci kuzeyindeki Demirci-Simav dağlarının Anagediği mevkiine doğru hareket eder. 6 Ağustos 1921 günü de Demirci Yunan birliklerince üçüncü kez işgal edilir³⁷.

7 Ağustos 1921 günü, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, Gördes-Demirci Mıntıka Komutanı Süvari Binbaşı M. Kemal Bey, Tüm Akıncılar Komutanı Jandarma Yüzbaşısı İsmet Bey, Akıncı Müfrezesi komutanları Pehlivan Ağa, Halil Efe ve Sarı Mehmet, Simav-Demirci dağlarında Kocayayla mevkiinde yaptıkları toplantıda Kula, Alaşehir, Çal, Çivril taraflarından orduya katılma kararı alırlar.

³⁵ Sındırgı ilçesi Aktaş köyü Kapanca Mahallesi.

³⁶ Akıncı, s.43-56.

³⁷ Akıncı, s.39-64; Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü III, TBMM'den Sakarya Savaşı'na (23 Nisan 1920-22 Ağustos 1921)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1995, s.641-642.

Çünkü; ordudan gerçekçi herhangi bir bilgi ulaşmamıştı. Bu karar doğrultusunda 300'ü aşkın süvariden oluşan müfrezeler Minnetler, Küpeler, Gömeçler, Umurlar, Yağcı, Dedeler, Çortak, Tefenni, Tavak köyleri yoluyla Topuz Damları köyüne gitmiştir. Bu uzun yürüyüş esnasında Dedeler köyünde Kulalı İhsan oğlu Mehmet Efe de Akıncı Müfrezelerine katılmıştır. 10 Ağustos 1921 günü, Topuz Damları'nda iken Yunanlıların, müfrezelerin hareketini bildiği ve pusu kurduğu, ordunun da Kütahya'yı geri aldığı yönünde gelen istihbarat üzerine İbrahim Ethem Bey, zaten istemediği ileri yürüyüşü durdurmuş ve düşman işgali dâhilinde kalmak kararını vermiştir. Kararını müfreze komutanlarına açıklamış ve onlarca da uygun bulunmuştur.

Bunun üzerine müfrezeler Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey ile Gördes-Demirci Mıntıka Komutanı Süvari Binbaşı M. Kemal Bey olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Pehlivan Ağa, Halil Efe, Hacı Veli ve Kulalı İhsan oğlu Mehmet Efe ve jandarmalar İbrahim Ethem Beyin maiyetinde, Tüm Akıncılar Komutanı Jandarma Yüzbaşı İsmet Bey, Kasabalı Ali Bey, Borlu Nahiye Müdürü Zihni Bey, Mülazım Kutsi Efendi, Doktor Cevdet Bey ve Sıhhiye Memuru Tahsin ve nizamiye müfrezeleri ise Gördes-Demirci Mıntıka Komutanı Süvari Binbaşı M. Kemal Bey maiyetinde kalmıştır. Her iki grup ilk buluştukları nokta olan Simav-Demirci dağlarındaki Kocayayla mevkiinde buluşmak üzere ayrılmışlardır³⁸. Demirci Kaymakamı ve Akıncı Müfrezeleri Komutanı İbrahim Ethem Bey, 17 Ağustos 1921'de Yağcı dağındaki Tavak yaylasında toplanan Akıncı Müfrezelerine yönelik şu özet konuşmayı yapmıştır³⁹:

“Ey arkadaşlar! Yağcı dağının bu tenha ve sakin yaylalarında açıkça görüşelim, dertleşelim. Düşmanın Uşak'tan taarruzu üzerine 12 Temmuz 1921 tarihinden beri kuşatma altındayız. On günden beri dağlardayız. Ekmek, su bulamıyor, hayvanlarla beraber aç kalıyor ve birçok zahmetler çekiyoruz. Bir devlet memuru, ancak gerçek ve samimi bir arkadaşınız olarak yanınızdayım. Birçok çatışmalara girdik, pek çok arkadaş kaybettik, zorluklara maruz kaldık, kalıyoruz. Ne için? Vatan ve din için değil mi? Evet; vatanımız, dinimiz, milletimiz için... Pekâlâ, ne yaptık? Kurtarabildik mi? Hayır... Öyle ise daha çalışacağız demektir. Fakat ne zamana kadar? Bunu Cenâb-ı Hak bilir. Bence ölünceye kadar çalışmaya mecburuz.

Yalnız şimdi bir mesele vardır. Bazı arkadaşların vücudu zayıf, bazılarının da başkaca mazeretleri var. Bu arkadaşlar dağlarda

³⁸ Akıncı, s.64-74; Sarıhan, “Kurtuluş Savaşı Günlüğü III...”, s.650.

³⁹ Sarıhan, “Kurtuluş Savaşı Günlüğü III...”, s.655.

gezmeye, karda, yağmurda yatmaya, aç, susuz kalmaya dayanamazlar, ölürler. Bu nedenle işte bu arkadaşların, ben şimdi gitmelerine izin veriyorum. Düşünsünler, gitmek istiyorlarsa, varsa silah ve cephanelerini bırakarak memleketlerine gitsinler. Bu arkadaşlarıma kimsenin bir şey söylemeye ve darılmaya hakkı yoktur. Çünkü belki yarın düşmana esir düşerlerse bize daha fazla zararları olur. O nedenle bugünden yerimizi, yolumuzu, yuvamızı, maksadımızı henüz anlamadan gitmeleri uygundur. Ve ben kesinlikle onlara güvenmeyeceğim.

Gitmek istemeyen arkadaşlara gelince; mademki işgal dâhilinde gönüllü kaldık. Artık yalnız bir şey düşüneceğiz. O da gavur öldürmek, vatani kurtarmak!... Bizim başka düşüncemiz, anamız, babamız, karımız, çocuğumuz olmayacaktır. Binaenaleyh, ben kendi şahsım itibarıyla ordu Sivas'a, Erzurum'a çekilse bile gitmeyeceğim. Burada düşmanla uğraşacağım. Ve düşmanı denize dökünceye kadar çalışacağım. Ve hiçbir zaman düşmana teslim olmayacağım. Benim ile beraber dağlarda kalacakların ayrılmalarını ve söz vermelerini rica edeceğim. Dağlarda kalacak ve kalmaya söz verecek var mı?"⁴⁰

Demirci Kaymakamı ve Akıncı Müfrezeleri Komutanı İbrahim Ethem Beyin bu teklifi üzerine dağlarda kalmak üzere ilk ayrılanlar Pehlivan Ağa, Halil Efe, Hacı Veli ve Kulalı İhsan oğlu Mehmet Efe oldu. Toplam 150 kişiden 40 kişi evlerine gitmek üzere ayrıldı ve geride İbrahim Ethem Bey ile beraber 110 kişi kaldı. Demirci Kaymakamı ve Akıncı Müfrezeleri Komutanı İbrahim Ethem Bey kalanlara şu sözlerle hitap etti⁴¹:

"Sizler mert birer Türk ve Müslüman olduğunuzu ispat ettiniz. Şu kalan cephane ve silahları taksim ediniz. Bu silahlar erkeklere yakışır; fakat bundan evvel de birer abdest alın ve öyle silah ve cephanelere el sürün. Çünkü bunlar mukaddes ve mübarektir." Tüm müfrezeye efradı abdest aldı. İbrahim Ethem Bey yanlarında bulunan Mehmet Hoca'ya müfrezeye nasıl yemin ettireceğini tarif etti. Yemin metni şöyle idi: "Gâvur öldüreceğime, gâvurdan başka bir şey düşünmeyeceğime, gâvurları denize dökünceye kadar çalışacağıma, harpten kaçmayacağıma, arkadaşlarıma ihanet etmeyeceğime, sebepsiz yere halka zulüm ve baskı yapmayacağıma, iyilikle muamele edeceğime, hiçbir zaman gâvura teslim olmayacağıma vallahi ve billahi" Tüm müfrezeye efradı tek tek bu sözleri söylemek ve Kur'an-ı Kerim'e el koymak suretiyle yemin etmiş oldu. İşte bu kararlılık

⁴⁰ Akıncı, s.72.

⁴¹ Akıncı, s.72-74.

göstergesi ve kurtuluşa inancın sembolü olan yemin ile Akıncı Müfrezelerinin dağ hayatı başlamış oldu.

Yunanlılar 1-2 Eylül gecesi kendiliklerinden Demirci'yi boşaltıp kuvvetlerini Elvanlar'a götürmüştür. Bu ani gelişme üzerine 2 Eylül 1921 günü Halil Efe komutasındaki akıncılar ve 5 Eylülde de İbrahim Ethem Bey Demirci'ye girmiştir. Geleceğini haber alan Demircililer, İbrahim Ethem Beyi Demirci'nin 3 km. kuzeyindeki Akdere köyüne karşılamaya çıkmışlardı. Halk fevkalade sevinçliydi. Çünkü halkta, Sakarya'da mağlup edilen düşmanın takip edilerek memleketin kurtulacağına yönelik büyük bir inanç oluşmuştu. Yunan işgal birlikleri aynı şekilde Gördes ve Simav'dan da çekilmiştir⁴².

İbrahim Ethem Bey, ilk olarak Demirci, Simav ve Gördes'te bir hükümet idaresi oluşturma işine girişmiştir. Gördes'te daha önce Ankara Hükümetince kaymakam vekili olarak atanan Gördes eşrafından Hacı Ethem (Büke⁴³) Bey yine işin başına geçti. Simav'da ise yönetim işlerinden sorumlu kimse bulunmadığından, İbrahim Ethem Bey, Simav ahalisine yönelik olarak Kaymakam, Belediye Reisi ve Müdafaa-i Hukuk Reisi aday adayı belirleyip seçmelerini isteyen bir yazıyı Pehlivan ve Halil Efe müfrezeleri eliyle göndermiştir. Simav'da kaymakamlığa Şevket Bey seçilmiş ve diğer görevlere de güvenilir kişiler getirilmiştir. Böylece işgal dâhilinde Demirci merkez olmak üzere Demirci, Simav ve Gördes'ten oluşan bir Türk livası ve idaresi oluşturulmuştur. İbrahim Ethem Bey, bu yönetimi şu sözlerle ifade etti: *Türkiye Cumhuriyeti ilan edildi*. Bu yeni yönetimin bir uygulaması olarak Gördes ve köylerinde soygun ve eşkıyalık yapanlara yönelik Pehlivan Ağa komutasında tedip harekâtı yapılmış ve asiler yok edilmiştir. İbrahim Ethem'e göre, bundan dolayı Yunan komutanı da İbrahim Ethem Bey, Pehlivan Ağa ve müfrezelerini takdir etmiştir. İbrahim Ethem Bey, Demirci'de telgraf hatlarının tamiri, müfrezelerin iaşelerinin temini için Müdafaa-i Hukukların oluşturulması, müfrezelerin bir noktaya toplanması ve düzenlenmesi işlerini yapmış ve orduya ilk raporu göndermiştir⁴⁴. Sonuç olarak İbrahim Ethem Bey, Demirci, Gördes ve Simav'da güvenlik ve asayiş sağlayabilen bir hükümet otoritesi kurmuştur.

⁴² Akıncı, s.82-84; Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü IV, Sakarya Savaşı'ndan Lozan'ın Açılışına (23 Ağustos 1921-20 Kasım 1922)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1996, s.30.

⁴³ S. Sami İlker, Hüseyin Tuncay, Halil Aker, *Bir Zamanlar Gördes*, Anlatan: Zekeriya Yurtoğlu, Tunahan Matbaacılık, Manisa, 1999, s.286-287.

⁴⁴ Akıncı, s.84-90.

6 Ekim 1921 günü düşman birliklerinin Demirci yönünde ilerlediklerini öğrenen İbrahim Ethem Bey ve Akıncıları, Demirci'yi boşaltıp Demirci-Simav dağları yoluyla Simav'a doğru hareket etmiştir. Hisarköy, Ahmetli, Kiliseköy yoluyla önce Simav'a ardından Simav'ın tahliyesiyle Akdağ eteklerindeki Efir'e ulaşmıştır⁴⁵.

12 Ekim 1921 günü İbrahim Ethem Bey, Efir'de yeniden müfreze komutanları ile Yağcı dağındakine benzer bir toplantı yapmıştır. Düşüncelerini sormuştur. İzleyebilecekleri iki yol şöyle anlatılmaktadır:

1) Yunan cephesinin zayıf olduğu Çal ve Çivril üzerinden bu cepheyi yarıp orduya katılmak.

2) İşgal dâhilinde kalıp Yunanlılarla çarpışmak ve o zamana kadar düşmana, eziyetlere, tehlikelere göğüs germek.

İbrahim Ethem Bey müfreze komutanlarına iki yoldan birini tercih etmelerini istediğinde, komutanlar ikincisini, işgal dâhilinde kalıp mücadeleyi sürdürmeyi tercih etmişlerdir. Bunun üzerine vatani ve milli kararlar ile yeminleri içeren 6 maddelik bir talimat yayımlamıştır⁴⁶.

1) Yağcı dağında olduğu gibi her müfreze komutanı bütün efradına meseleyi anlatıp yemin ettirecek.

2) Her müfreze komutanı, dağda kalmayıp terhis olmak isteyen efradın cephanesi ve silahları ile iyi durumda olan hayvanlarını teslim alacak. Bunları din düşmanlarıyla savaşa devam edecek olanlara dağıtılacak ve böylece müfrezesini donatacak.

3) Akıncı Müfrezelerine yeni katılacak olanlardan bir müfreze oluşturulacak ve bu müfreze Simavlı Yusuf Çavuş'un kumandasına verilecek.

4) Müfrezelere ağırlık yapan ve acil olarak kullanmak ihtiyacı bulunmayan tahrip kalıpları, ateş aletleri vs. malzemenin Akdağ'a, Demirci-Simav dağlarına yakın ve güvenli bir yer olan Simav'ın Ahmetler köyüne gizlenmek üzere gönderilecek.

5) Müfrezelerin bütün bir halde gezmesi tehlikeli ve sıkıntılı olduğundan en çok 2 müfreze halinde birlikte gezilecek. Müfrezeler durumunu en iyi bildikleri, tanıdıkları arazi ve kendi çevrelerine yakın mıntikalarda gezecek.

En kısa sürede müfrezelerin yiyecek ve giyeceklerini, hareket alanlarını, sorumluluk bölgelerini belirleyen bir talimat yayımlanacak.

⁴⁵ Akıncı, s.99-105.

⁴⁶ Akıncı, s.105-109.

IV. İbrahim Ethem Bey'in "Demirci Akıncıları" Adlı Teşkilatının Yapısı

İbrahim Ethem Bey, 13 Ekim 1921 tarihinde, toplam 300 kişiden oluşan akıncıları, 25-30'ar kişilik müfrezelere ayıran, hareket tarz ve alanlarını, sorumluluk bölgelerini, yiyecek ve giyeceklerini belirleyen 40 maddelik bir talimat yayınlamıştır. Aynı zamanda yayınladığı başka bir beyanname ile bölge halkına da seslenmiştir⁴⁷. Akıncı Müfrezeleri şöyle oluşturulmuştur:

Umum Akıncı Müfrezeleri Kumandanı Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Beydir.

1) 1.Gönüllü Müfreze Kumandanı Bigadiç'in Balatlı köyünden Hüseyin Çavuş olup Bigadiç ve Konakpınarı nahiyelerinden (Na'ra cephesi) sorumlu tutulmuştur.

2) 2.Gönüllü Müfreze Kumandanı Kulalı İhsan oğlu Mehmet Efe olup Kula ve Eşme kazalarından sorumludur.

3) 3.Gönüllü Müfreze Kumandanı Hacı Veli olup Sındırgı kazasından sorumludur.

4) 4.Gönüllü Müfreze Kumandanı Bakırlı Saçlı Mustafa Efe, Kırkağaç, Akhisar ve Soma kazalarından sorumludur.

5) 5.Gönüllü Müfreze Kumandanı Bakırlı Ahmet Çavuş, Kırkağaç, Akhisar ve Soma kazalarından sorumludur.

6) 6.Akıncı Müfrezesi Kumandanı önce Arslan Ağa⁴⁸ daha sonra Arap Ali Osman Efe⁴⁹ olup Balat (Dursunbey) nahiyesi, Kirmastı (Mustafa Kemalpaşa) ve Yenice'den sorumludur.

7) 10.Akıncı Müfrezesi Kumandanı önce Kirmastılı (Mustafa Kemalpaşalı) Ahmet Nazif daha sonra Arslan Ağa olup Kepsut nahiyesi ve Balıkesir kazasından sorumludur. Bir düşman baskınında müfreze komutanı Kirmastılı (Mustafa Kemalpaşalı) Ahmet Nazif şehit olduktan sonra 10.Müfreze Kabakçı Efe tarafından dağıtılıp, bir kısmı esir edilerek Kütahya'da düşmana teslim edilmiştir. Bu gelişme üzerine Altıncı Akıncı Müfrezesi ikiye ayrılıp Altıncı Akıncı Müfrezesi Kumandanı Arslan Ağa 10.Akıncı Müfrezesi kumandanı, 6.Akıncı Müfrezesi Kumandan Yardımcısı Arap Ali Osman Efe de 6. Akıncı Müfrezesi kumandanı yapılmıştır⁵⁰.

8) On birinci Akıncı Müfrezesi Kumandanı Parti Mehmet Pehlivan Ağa olup Demirci ve Simav kazalarından sorumlu

⁴⁷ Akıncı, s.100-119, 148-149, 184; Sarıhan, "Kurtuluş Savaşı Günlüğü IV...", s.101.

⁴⁸ Arslan Efe, Arslan Hüseyin Çavuş diye de bilinmektedir.

⁴⁹ Ali Çavuş diye de bilinmektedir.

⁵⁰ Akıncı, s.111-112.

tutulmuştur. Parti Pehlivan Simav'ı Simavlı Yusuf Çavuş müfrezesi aracılığı ile kontrol etmiş, Demirci'yi ise kendi kontrolünde tutmuştur⁵¹.

9) 12.Akıncı Müfrezesi Kumandanı Usturumcalı Halil Efe olup Gördes ve Salihli kazalarından sorumludur. Halil Efe, 17 Mayıs 1922 Çarşamba günü yapılan Selendi Kınık Damları Muharebesinde şehit düşmüş ve Yağcı dağının Dedeler-Tavak istikametindeki eteklerde gömülmüştür. Halil Efenin eşi Gördesli Makbule Efe de daha önce 17 Mart 1922 günü Koca yayla muharebesinde şehit düşmüş ve şehit düştüğü yere gömülmüştür⁵².

10) 13.Akıncı Müfrezesi Kumandanı Sarı Mehmet Efe'dir [Sarı Mehmet Efe'den sonra müfreze kumandansızdır]. Sarı Mehmet Efe bir süre sonra eşkıyalık yapmaya başlayınca, müfrezeden milli amaca hizmet edeceğini bildiren Bakırlı Saçlı Mustafa Efe ve Bakırlı Ahmet Çavuş ondan ayrılarak gönüllü müfreze komutanları olmuşlardır⁵³.

11) Bağımsız Gönüllü Müfreze Kumandanları ise Simavlı Yusuf Çavuş, Tireli İsmail Efendi, Kadıdağlı Pehlivan, Recep Pehlivan Müfrezesi ve Yaykın Müfreze komutanı Mustafa Ağa'dır.

Bunların dışında müfrezelerde yer alanlar şunlardır: Gördesli Makbule Hanım⁵⁴, Giritli Mustafa Çavuş, Faris Ağa, İsmail Hakkı Efendi, Kalkandelenli Abdi Ağa, Mehmet Hoca, Recep Pehlivan, Pehlivan Ağa'nın kayınpederi Molla Mehmet ve oğulları Kamil ve Mustafa Çavuş, İhtiyat Zabiti Malatyalı Hikmet, Tekirdağlı Hüseyin Çavuş, Eyüp Çavuş, Muhabere memuru Ali Efendi, Mülazım Ahmet Efendi, Mülazım Sami Efendi, Ankaralı Hasan, Yunus Çavuş, Topal İbrahim, Mustafa Çavuş, Hoca Ahmet oğlu Molla Ali, Ömer Pehlivan, Ramazan Çavuş, Zeki Hoca, Çekmezoğlu Veli, Emin Ağa, Kürt Şaban, Çetmi Hüseyin, Hacı Mustafa, Ali Çavuş, Değirmenci Halil, Necip Hoca, Hazım Ağa-zade İbrahim Efendi, Kamalı Ahmet Çavuş-Ahmet Ağa, Kazım Bey, Molla Mustafa, Kasım, Galip Efendi, Sarı İbrahim Çavuş, Karabulut İbrahim Çavuş, Eyüp Çavuş, Kozluca Cephesi Komutanı Mülazım Mustafa, Gördes-Demirci Mıntıka Komutanlığına Süvari Binbaşı M. Kemal Bey, Tüm Akıncılar Komutanı Jandarma Yüzbaşı

⁵¹ Cihat Pala ve Ertuğrul Erdoğan, *Doğası, Tarihi ve Folkloruyla Simav*, Ertem Basım Yayın, Ankara, 1991, s.226.

⁵² Akıncı, s.211-214, 241-243.

⁵³ Akıncı, s.148-149, 174-176, 184.

⁵⁴ Fevziye Abdullah Tansel, *İstiklal Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız*, AKDHYK Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1991, s.52-54; İbrahim Çiçek, *Gördesli Mücahide Makbule ve Silah Arkadaşları*, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları, Uğur Ofset, Salihli, 1998, s.5-72; Zeki Sarihan, *Kurtuluş Savaşı Kadınları*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2007, s.303-306.

İsmet Bey, Demirci Askerlik Şubesi Başkanı Mustafa Bey, Borlu Nahiye Müdürü Zihni Bey, Mülazım Kutsi Efendi, Doktor Cevdet Bey Sıhhiye Memuru Tahsin'dir⁵⁵.

30 Ağustos 1922 ile 30 Eylül 1922 tarihleri arasında kaçan Yunan işgal kuvvetlerinin takibi sırasında ise Akıncı Müfrezeleri ana teşkilatına Babaköy Müfrezesi, Galip Efendi Müfrezesi, Balatlılı Mustafa Çavuş Müfrezesi, Susurluk Müfrezesi, Arnavut Talip Efe Müfrezesi, Manyaslı İsmail Efe Müfrezesi, Şamlılı Murat Efe Müfrezesi, Manyas Müfrezesi, Sındırgılı Kasım Efendi Müfrezesi, Altıparmak Nuri Efe Müfrezesi, Bacak Hasan Efe Müfrezesi, Kürt Hasan Efe Müfrezesi, Süleymanlı Ahmet Efe Müfrezesi, Yüzbaşı Mevlüt Efe Müfrezesi, Karadağlı Hürşit Efe Müfrezesi, Osmanlarlı Ahmet Ağa Müfrezesi, Sarı İbrahim Çavuş Müfrezesi, Karabulut İbrahim Çavuş, Eyüp Çavuş Müfrezesi, Gürcü Mehmet Efe Müfrezesi, Kızıklı Hasan Bey Müfrezesi, Kulalı Ahmet Efe Müfrezesi, Balya Kâzım Çavuş Müfrezesi, Ayvacıklı Zekeriya Müfrezesi, Ayvacıklı Musa Müfrezesi, Ayvacıklı Abdullah Müfrezesi, Ayvacıklı Abdurrahman Müfrezesi, Ezineli Aziz Müfrezesi, Ezineli Sadık Müfrezesi, Kirmastı Köçek Hasan Müfrezesi, Edremit İbrahim Çavuş Müfrezesi, Edremit Mehmet Hayri Akıncı Müfrezesi, Havran Mustafa Efendi Müfrezesi gibi müfrezeler ile isimleri belirtilmemiş ancak Balıkesir, Balya, Edremit, Giresun (Savaştepe), Gönen, İvrindi, Kepsut, Manyas, Susurluk vd. ilçelerden toplanan gönüllü birlikler de katılmıştır. Böylece mevcut müfrezelerden çok daha fazla sayıda yeni müfrezeler oluşturulmuştur⁵⁶.

Akıncı Müfrezelerine katılan kişilerin geldikleri yerler incelendiğinde:

1) Siroz, Nevrekep, Pirlepe, Demirhisar, Menlik gibi Rumeli göçmenlerinden oldukları görülmektedir. Özellikle Rumeli göçmeni olanlar Rumeli'de komitacılık da yapmışlardır⁵⁷.

2) Sındırgı, Bigadiç kazası ve köylerinden katılanlar. İbrahim Ethem Bey, katılanların önemli bir kısmını Çorum (Düvertepe) Nahiye Müdürlüğü döneminden tanımaktadır⁵⁸.

⁵⁵ Akıncı, s.34-404.

⁵⁶ Akıncı, s.309-404.

⁵⁷ Akıncı, s.34-430.

⁵⁸ Akıncı, s.34-430; R. Selçuk Uysal, *Sındırgılı'nın Kitabı*, Grafmat Basım, İzmir, 2007, s.100, 105, 107.

3) Balıkesir vilayet merkezi, Ayvalık, Balya, Balat (Dursunbey), Edremit, Gönen, Havran, İvrindi, Kepsut, Manyas, Giresun (Savaştepe), Susurluk gibi kaza, nahiye ve köyleri⁵⁹.

4) Gördes, Demirci, Manisa vilayet merkezi, Akhisar, Kasaba (Turgutlu), Kırkağaç, Kula, Selendi, Soma kazası ve köylerinden katılanlar⁶⁰.

5) Simav, Emet, Tavşanlı, Gediz, Ayvacık, Ezine ve Kirmastı (Mustafa Kemalpaşa) gibi kaza, nahiye ve köylerden oldukları görülmektedir⁶¹.

Akıncı Müfrezelerinin insan kaynaklarına gelince; müfrezelere katılan, ayrılan, şehit düşen gazi olan, Yunan saflarına katılan, eşkıyalığa başlayan, eşkıyalığı bırakan pek çok kimse bulunmaktadır. Bunların önemli bir kısmı eğitilidir.

İbrahim Ethem Akıncı'nın verdiği bilgiler ışığında Akıncı Müfrezelerine katılan kişilerin aşağıda isimleri yazılı olan kişiler olduğu görülmektedir.

Rumeli'den katılanlar:

Siroz'dan: Ali Çavuş, Fehmi Efendi, Aziz, Mustafa; Nevrekoplu Osman Çavuş, Pırlepeli Ramiz Çavuş, Demirhisarlı Recep, Menlikli Raif, Arnavut Ali Ağa vd.⁶²

Sındırgı'dan katılanlar:

Sındırgı Askerlik Şubesi Başkanı Binbaşı Cemal Bey, Sındırgı Müdafaa-i Hukuk Reisi Grebeneli⁶³ Süleyman Efendi (1880-1956), Hasan Ağa-zade Emin Bey (Hüseyin oğlu Emin), İsmail Ağa-zade Ali Bey, Kadı-zade Mustafa Bey, Mülazım Kasım (Karaca) Efendi (1893-25.3.1959), Kırkağaçlı Mehmet Efendi-zade Ali Reşat (Göksidan) Bey⁶⁴, Müftü Hacı Sadık Efendi, Fakı-zade İbrahim Bey, Sabri Bey-zade Mehmet Azmi Bey, Şatır-zade Akif Azmi Bey, Tahsildar Emin Efendi, Zühtü Bey-zade Mustafa Bey, Hüseyin, Kasap Ziya, Kamil Çavuş, Sait, Tahsildar İbrahim Efendi, Kadı Kasım Sami Efendi, Sadık Ursavaş vd.⁶⁵

⁵⁹ Akıncı, s.34-430.

⁶⁰ Akıncı, s.34-430; Uysal, s.100, 105, 107.

⁶¹ Akıncı, s.34-430.

⁶² Akıncı, s.309-404.

⁶³ Manastır Vilayeti Serfiçe Sancağı Grebene kazası (Grevena, Yunanistan).

⁶⁴ *İbrahim Ethem Bey, Ali Reşat (Göksidan) Bey'i Düvertepe (Çorum) nahiye müdürlüğü döneminden tanımaktadır. Ali Reşat Bey, Sındırgı eşrafından Şatırzade Servet Bey'in torunu olup lise mezunu tahsilli bir gençtir.*" Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

⁶⁵ Akıncı, s.34-430; Uysal, s.100, 105, 107.

Çorum (Düvertepe) ve Sındırgı kazası köylerinden katılanlar:

Alayakalı Ahmet oğlu Yusuf, Çorum (Düvertepe): Çorum Müdür Vekili Yakup Hoca, Nazım, Gözerenli Molla İbrahim, Gölcük'ten Hacı Ahmet Ağa, Hacı Muharrem, Süleyman Pehlivan, Işıklar'dan Karadağlı Ali, Işıklar Damları'ndan Deli Mehmet, İbiştepe'den Mehmet, Karakaya köyünden Aşiret Reisi Ahmet Ağa, Yağcıbedir Mustafa Ali, Kınık köyü Dere Mahallesinden Kırış Ahmet, Kocabeyli Şerif, Kargılı Şerif, Küçükdemyan'dan Rızaoğulları Şerif ve Mehmet, Kopuk Süleyman, Yıldız, Menent'ten Aliosman oğlu Mehmet, Osmanlar'dan Hacı Nalbant, Osmanlarlı Ahmet Ağa, Pürsünler'den Mustafa, Yanıkburun deresinden Yağcıbedir Aşiretinden Çakır İsmail, Yüreğil köyünden Demirci Mehmet, Hoca Abdullah Efendi vd.⁶⁶

Bigadiç kazası ve köylerinden katılanlar:

Nahiye Müdürü Kemal, Emir-zade Ali Bey, Hasan, Adalı köyünden Hasan Ağa, Alan'dan Hacı Süleyman Efendi, Aşağıdevrek'ten Molla İsmail, Babaköylü Arif Ağa, Balatlı köyünden Molla Mehmet ve Mustafa Çavuş, Bekirlerli Kâmil, Davutça köyünden Kazım Ağa, Davutlarlı Ali Efendi, Nuri, İlyaslar köyünden Kel Kadir'in hanımı ve 5 aylık çocuğu, Karginlar köyünden Çete Şerif, Kızılçukur köyünden ve Gölcük Çiftliği'nden Deli Ayan İsmail Onbaşı, Köseleli Molla Kamil, Yağcılar köyünden Nur Yakup Ağa, Yukarıdevrek'ten Molla Mustafa, Molla İbrahim, Yukarıdevrek Kavakalanı'ndan Mustafa, Nazife Kadın, Molla Hasbi, Yürükderesi'nden Derviş Bey'in İbrahim, Bigadiç Müdafaa-i Hukuk Reisi Tevfik vd.⁶⁷

Balıkesir vilayet merkezinden katılanlar:

Osman Efendi, Arap-zade Sadettin Efendi, Etçi oğlu Hacı Bey ve M imzalı parola kullanan Etçi oğlu ailesi, Hacı İslam Ağa-zade Rasim Bey, Varnalı İsmail Hakkı Bey, Jandarma Yüzbaşı Manastırlı Halim Bey, Galip, İbrahim Ethem Beyin akrabası Süleyman Efendi, Tepecik (Aslıhantepeciği) çiftliği sahibi Hacı Faik Bey, Nasrullah Çavuş, Nalbant İsmail Çavuş, Arnavut Küçük Hasan, Küçük Hüseyin, Bacak Hasan Efe, Kürt Hasan Efe, Süleymanlı Ahmet Efe, Yüzbaşı Mevlüt Efe, Karadağlı Hurşit Efe, Şamlılı Murat Efe, İstasyon memuru Fettah Efendi, Jandarma Emekli Alaybeyi Rıza Bey, Defter-i Hakani Başkâtibi İbrahim Efendi, Balıkesir Gazetesi Müdürü Vedat, Doktor Numan, Marmaralı Ali Bey. Kızıklı Hasan Bey vd.⁶⁸

---

⁶⁶ Akıncı, s.34-430; Uysal, s.100, 105, 107.

⁶⁷ Akıncı, s.34-430.

⁶⁸ Akıncı, s.34-430.

Ayvalık, Balya, Balat (Dursunbey), Edremit, Gönen, Havran, İvrindi, Kepsut, Manyas, Giresun (Savaştepe), Susurluk kazaları ile kazaların nahiye ve köylerinden katılanlar:

Ayvalık Kaymakam Vekili Kahraman Fikri Efendi; Balyadan: Balya Hâkiminin oğlu Muallim Tahsin Efendi, Balya Müdafaa-i Hukuk Heyeti Reisi Ahmet Lütfü Bey, Kazım Çavuş; Dursunbey'in Kumlu köyünden Hacı Yusuf oğlu Hacı Molla; Edremit'ten: İbrahim Çavuş, Mehmet Çavuş, Mehmet Hayri Akıncı; Gönen'den Belediye Reisi Osman Nuri, Havran'dan Mustafa Efendi; İvrindi'den: Hüseyin Efe, Nahiye Müdürü Koca Müdür Tevfik Bey, Korucu Nahiye Müdürü Ahmet Nazif Bey, Boşnak müfrezeleri, Gâvur Ali; Kepsut'tan: Kepsut Nahiye Müdürü Mehmet, Gökköy'den Ahmet Çavuş, İsaalanı'ndan Mustafa Çavuş, Molla Arif, Kalburculu Hacı Hasan, Mezitlerden Kara Mustafa, Serçeören'den Halil İbrahim; Manyas'tan: İsmail Efe, Dura köyünden Altıparmak Ahmet Nuri Efe; Savaştepe'den Nahiye Müdürü Mehmet Naci, Susurluk'tan: Nahiye Müdürü Osman Nuri, Gürcü Mehmet Efe, Arnavut Talip Efe, Daniş, Yaylaçayırı köylüleri vd.⁶⁹

Demirci kazası ve köylerinden katılanlar:

Demirci Kaymakam Vekili Emir Mehmet-zade Müftü İbrahim Hakkı (Akın) Efendi⁷⁰, Demirci Belediye Başkan Vekili Serdar-zâde Müderris Mustafa (Başbuğ) Efendi, Hacı Rıza Efendi, Galip Efendi-zade Mustafa Efendi, Zeybek oğlu Hüseyin, Kadioğlu Ali Rıza Efendi, Demirci (Delidemirci) köyünden Ağa (ismi tespit edilemedi), Kışlak köyünden bir zât (ismi tespit edilemedi), Köylüceli Osman Efendi, Sayık köyünden Hacı Molla, Yağcı köyünden Naim Bey; Kulalar, Kılavuzlar, Sevinçler, Hoşçalar, Ören, Kürcü, Kargınışıklar, Küpeler, Çamköy, İrişler, Minnetler, Danişmentler, Kışlak köylüleri vd.⁷¹

Gördes kazası ve köylerinden katılanlar:

Kaymakam Vekili Pehlivan-zade Hacı Ethem (Büke) Bey, Kaymakam Vekili Ali Rıza, Mustafa Çavuş, Benliali'den Süleyman, Kocakonaklı Mehmet Beyoğlu Şükrü (Çavdaroğlu) Bey, Kuyuboğazı'ndan Altıparmak Mustafa, Oldurduk köyünden Mustafa, Deliçoban, Köseler, Damderesi, Doğanpınar (Geçtin), Beğenler, Subaşı, Kobaklar ahalisi vd.⁷²

Manisa vilayet merkezi, Akhisar, Kasaba (Turgutlu), Kırkağaç, Kula, Selendi, Soma kazası ve köylerinden katılanlar:

---

⁶⁹ Akıncı, s.34-430.

⁷⁰ Ali Sarıkoyuncu, *Milli Mücadelede Din Adamları II*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Semih Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, s.233-234.

⁷¹ Akıncı, s.34-430.

⁷² Akıncı, s.34-430; Uysal, s.100, 105, 107.

Manisalı Kürkçü Hafız, Akhisar'dan: Arif bey-zade Sadık, Bahaddin Süleyman, Ahmet bey oğlu Ömer, Mehmet oğlu Safvet, Naki-zade İbrahim Bey; Söğütlü'den Hüseyin; Turgutlu'dan: Ali Bey, Kırkağaç'tan: Hüseyin Bey, Ali, Kayadipli Şevki, Musacalı Ali; Kula'dan: Burjoğlu Mehmet Efendi, Ahmet Efe, Mehmet Bey; Selendi'den: Mehmet Ağa, Mustafa Bey-zade Kamil Bey, Kulalı Hacı Anastasoğlu Çiftliğinden Ali Zeybek, Mıdıklı köyünden Hamit Bey, Kürkçü köyünden Hüseyin Efendi; Soma'dan Kızılhisarlı Hacı Muharrem vd.⁷³

Simav, Emet, Tavşanlı, Gediz, Ayvacık, Ezine ve Kirmastı (Mustafa Kemalpaşa) gibi kaza, nahiye ve köylerden katılanlar:

Simav'dan: Kaymakam Mithat Bey, Cafer Bey, Jandarma Kumandanı Yusuf Çavuş, Beyliklerli Mehmet Ağa, Kiçir'den Hacı Mustafa, Kiliseköy'den (Boğazköy'den) Hacı İbrahim Ağa, Pulluca, Karapınar, Karacahisar, Yaykın ahalisi; Emet'ten: Emet Kaymakamı Besim Bey, Kabakçı Efe, Emet halkı; Tavşanlı'dan Mehmet, Gediz'den Ziya ve Kadir, Ayvacık'tan: Jandarma Komutanı Mülazımevvel Ali Galip Bey, Zekeriya, Musa, Abdullah, Abdurrahman; Ezine'den Aziz ve Sadık; Mustafa Kemalpaşa'dan: Jandarma Komutanı Adem Fehmi, Hükümet Tabibi Şerif, İsmail Hakkı, Köçek Hasan, Ahmet vd.⁷⁴

Müfrezeye katılanların akrabaları, kadınları ve çocukları, akrabaları da Yunan tehdit ve şiddetine uğramamak için müfrezelerle hareket etmişlerdir.⁷⁵ Ayrıca müfrezelerin iâşe ve ikametleri ile ilgilenen, aynı ve nakdi yardımlar yapan aşiretler ve kişiler de söz konusudur.⁷⁶ İşte bunlardan biri de Bigadiç'in Yukarıdevrek köyü Kavakalanı mahallesinden Nazife Kadın'dır. Yunanlılar Nazife Kadın'dan müfrezelere ilişkin bilgi istemiştir. Müfrezelere ekmek getirip-götürdüğü için müfrezelerin bulunduğu yeri bildiği halde bir şey söylememiştir. Yunanlıların olağanüstü baskılarına karşı yine de konuşmamıştır. Nazife Kadın son kertede Yunanlıların yüzlerine karşı alenen "*Bilsem de söylemeyeceğim*" diye karşılık vermiştir. Bunun üzerine küplere binen Yunanlılar, Nazife Kadını fırına atmak suretiyle diri diri yakarak şehit etmişlerdir⁷⁷.

⁷³ Akıncı, s.34-430.

⁷⁴ Akıncı, s.34-430.

⁷⁵ Parti Mehmet Pehlivan Ağa'nın eşi Hatice Hanım, Hacı Musa ve eşi Emine Hanım, Yağcıbedirlerden bir çocuk ve bir ihtiyar adam vd.

⁷⁶ Yürüklerden Deli Ahmet, Ulus dağı Arapbeli yaylası Yağcıbedirleri, Akdağ yaylası yürük aşiretleri vd.

⁷⁷ Akıncı, s.200-201; Tansel, s.51-52; Özdemir, s.73.

V. İbrahim Ethem Bey'in İstihbarat Teşkilatı

Cephe Komutanlığı Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'e, istihbarat teşkilatı oluşturma görevini vermiştir. İbrahim Ethem Bey hatıratında istihbarat teşkilatının gerekçesini şu sözlerle açıklamaktadır: *"Ordu bu hususta pek fazla çalışıyor, daima bizden malûmat talep ediyor ve düşman dâhilinde şebeke-i istihbarat teşkilini bildiriyordu. Biz evvelâ en iyi tanıdığımız ve itimat ettiğimiz Sındırgı'daki münevveran vasıtasıyla düşman hakkında lâzım gelen malûmatı aldığımız gibi Balıkesir'de birçok fedakâran çalışıyor, alabildikleri malûmatı yazıyorlardı. Fakat Salihli ve Akhisar gibi mevâkide, istasyonlarda casuslar bulundurmak ve düşmanın sevkiyatını re'y-el-ayn görerek sahih ve kati malûmat alabilmek için paraya ihtiyaç var idi."*⁷⁸

Bu emir üzerine Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey, Yunan işgal birliklerinin gerçek durumlarını en doğru biçimde tespit etme, işgal tehlikesine karşı dikkatli ve tedbirli bulunma yollarını düşünmüş ve kısmî bir istihbarat taslak planı hazırlayıp, bu taslak planın bir kopyasını Gediz cephesini idare eden Birinci Süvari Fırka Kumandanı Derviş Bey'e göndermiştir. Derviş Bey, planı çok beğenmiş ve hemen uygulanmasını istemiş, şu cevabı yazmıştır:

*"Demirci Kaymakamlığına. 612/72. Düşündüğünüz teşkilât pek münasıptir. Teşekkür ederim. Hemen tatbikine mübaşeret ve bir an evvel malûmat istihsaline himmet buyurmanız mercudur. Mahiye 100 lira gönderilecektir. 28/29 Nisan 337. Süvari Birinci Fırka Kumandanı Derviş"*⁷⁹

Adı geçen istihbarat planına göre; Simav istihbarat merkezi kabul edilmekte, Bandırma, Balıkesir, Bigadiç, Sındırgı, Akhisar, Manisa, İzmir, Gördes, Demirci, Salihli, Alaşehir, Kula ve Uşak'ı içine almaktadır. İstihbarat Şebekesinde, Gördes, Akhisar, Demirci ve Kula hakkında ayrıntılı bilgi yer almaktadır. Gördes merkezli istihbarat ağı, Sındırgı, Akhisar ve Salihli ilçelerini kapsamaktaydı. Gördes, Gördes Mıntıka Kumandanı tarafından idare edilecek, ancak işgale uğradığında ise Hanzade Hacı Ethem (Büke) Bey sorumlu olacaktı. Sındırgı'dan Aziz Efendi sorumlu idi. Akhisar, Gördes'e bağlı olmak üzere İzmir, Soma ve Manisa'yı kapsamaktaydı. Akhisar'dan seyyar Asım Efendi sorumlu idi. Salihli Gördes'e bağlı olmak üzere Alaşehir ve Manisa'yı kapsamaktaydı. Salihli'den istasyonda seyyar Cemal Efendi sorumlu idi. Alaşehir'den ise Müftü Efendi sorumlu idi.

⁷⁸ Akıncı, s.44.

⁷⁹ Akıncı, s.44.

Demirci merkezli istihbarat ağı, Sındırgı ve Kula ilçelerini kapsamaktaydı. Demirci, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey tarafından tedvir edilecek, ancak işgale uğradığında ise Dede Bardakçı köyünden Ahmet Ağa sorumlu olacaktı. Kula'dan Müftü Ahmet Efendi sorumlu idi⁸⁰.

İbrahim Ethem Bey hatıratında, oluşturduğu istihbarat teşkilatının pek çok yararının görüldüğünü ifade etmektedir: *“Bu teşkilâtın pek çok istifade edilmiş ve düşman hakkında sahih malûmat alınabilmiştir. Yalnız teşkilâtın genişletilmesi için fazla paraya ihtiyaç var idi. Zira seyyar satıcı sıfatıyla gönderilecek adamlara birer sermaye vermek lâzım olduğu halde bu fedakârlık yapılamıyordu. Hatta 100 lira gönderileceği vaat edilmiş iken ancak 25 lira gönderilmişti. Mamafih, kabil-i inkâr değildi ki, düşman da bu gibi casus teşkilâtına ehemmiyet veriyor ve maatteessüf muvaffak oluyordu. En büyük vasıta-i istihbaratı evvelce Kuvva-yı Milliye'den firar ve işgal sahasına iltica edenlerdi. Diyebilirim ki bunların %90'ı düşmana casusluk etmiştir. En büyük saik birinci derecede menfaat ve intikam, ikinci derecede cehaletti.”*⁸¹

Orduya gönderdiği 31 Mayıs 1922 tarihli harp raporundaki ifadesinden yola çıkılacak olursa İbrahim Ethem Bey; Balıkesir, Sındırgı, Demirci, Gördes, Simav, Emet, Tavşanlı, Kirmastı (Mustafa Kemalpaşa), Gediz, Bigadiç, Balat, Karacabey, Akhisar, Kırkağaç, Bergama, Eşme, Kula, Salihli, Uşak kasabaları hakkında bilgi toplayabilecek bir istihbarat ağına sahiptir⁸². İşgal altındaki bölgede telgraf ve telefon ile haberleşme imkânı olmadığı için ya da kırsalda oldukları için istihbaratı insan eliyle sağlamıştır. İbrahim Ethem Bey, istihbarat temininde tanıdığı ve güvendiği insanlardan yararlanmışır⁸³.

İstihbarat teşkilatının içerisinde sayıları zaman zaman artan ya da azalan mutemet kişiler olmuştur. Bu mutemetlerden bazıları şunlardır: *“Muhasebe-i Hususiye Memuru Nurullah Efendi, Hüseyin nam-ı diğer Nurullah, M.D., Hasan Ağa, Balıkesir mutemedi M.K., Balat (Dursunbey) mutemedi 1.lık, Simav mutemedi, Ova köyleri namına İ.H., Sizi sizden ziyade seven hakiki bir Müslüman, Bigadiç'te sizi seven,*

⁸⁰ *Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (ATASE) Arşivi, İSH-17C, Sıra No:14730, Kutu No: 1229, Gömlek No: 138, Belge No: 138, Tarih: 1337. “Demirci kaymakamlığı ile Gördes Mıntıka Kumandanlığı'nın istihbarat şebekesine ait kroki”*

⁸¹ Akıncı, s.44.

⁸² Akıncı, s.247-271.

⁸³ Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme.

Konakpınarlı Deli Hacı Mehmet, Çorumlu (Düvertepeli) Nazım, Engeles (Yaylabayır) köyü ihtiyar heyeti vd.”⁸⁴

İstihbarat teşkilatı ile edinilen bilgiler mahkemeye de taşınmıştır. Bu mahkeme, İstiklal Mahkemelerine benzeyen bir mahkeme gibidir. Akıncı Müfrezeleri Komutanı İbrahim Ethem Beyin başkanlığında ve müfrezeler komutanlarından oluşmaktaydı. Mahkemede daha çok Yunanlılar ile işbirliği yapan ve Akıncı Müfrezeleri ile sivillere zarar veren kimseler yargılanmış ve cezalandırılmıştır. Bununla ilgili olarak İbrahim Ethem Akıncı'nın oğlu Burhan Cahit Akıncı: “*Babam ‘çete iken soruşturmalar, mahkemeler yaptık. Yargıladıklarımızdan idam ettiklerimiz oldu. Bunların hesabını bizlere sorabilirler’ derdi.*”⁸⁵

Yapılan yargılamalar neticesinde suç isnat edilen pek çok kişi olmuştur. Bu kişiler şunlardır:

Akhisar'ın Selendi köyünden Osman Çavuş. Balıkesir Çerkez Cemiyeti Üyeleri. Bigadiç'ten: Değirmenli (Persi) köyünden dönme ve oğlu, Güvençetmi köyünden Çetmi Ahmet Çavuş, Nasuh, Hüseyin ve İsmail. Demirci'dan: Boncukçuoğlu Mustafa Çavuş, Çam köyünden Çoban Mehmet ve arkadaşı, Kulalar köyünden Hüseyin Çavuş. Balatlı (Dursunbeyli) Zekeriya. Manyas'ın Hacıosman köyünden Kısıkça Çerkez Hasan Bey. Çerkez Sündüklü Davut. Sındırgı'dan: Ali Beyzade Hakkı Bey, Kadızade Hulusi, Kadı Şeytan Mehmet Emin, Alayaka köyünden Alayakalı Ahmet Ağa, Kasabadaki Çerkezler, Gözören köyünden Gözerenli Ali, Kocabey köyünden Kocabeyli Mehmet, Mumcu köyünden Hakkı Çavuş. Simavlı Yusuf ve Rıza. Adalet Gazetesi Sahibi Ali Sami'nin yaveri Kırkağaçlı Hafız Ömer Efendi, Anzavurzade Kadir, Bahriyeli Ahmet Efendi, Kürtoğlu, Talat Efendi, Yunan Müftüsü Gedizli Hoca, Selanikli Arabacı Rıza biraderi Süleyman, İlyas, Kör Ali Bey, Akıncı Müfrezesi Komutanı Sarı Mehmet. İbiş Çetesi. Kabakçı ve Toplu Sadettin Çetesi. Çerkez İlyas. Cemil ve Çerkez Kamalı Ramazan. Canbazlı Hakkı. Küçük Hasan. İsmail Çavuş. Recep Pehlivan. Altıparmak Ahmet Nuri. Yaşar İbrahim Çavuş. Boşnak Kara İbrahim. Osman Bey. Kazım. Kürt Hasan. Bacak Hasan. Çetmi Süleyman. Tatar Mehmet Çavuş vd.⁸⁶

Bu adı geçen kişilerden, Adalet Gazetesi Sahibi Ali Sami, zaferden sonra Yunan Ordusu ile Türkiye'yi terk edecek ve sonra Atatürk'ü öldürmekle görevlendirilecek, suikast önlenecek, daha

⁸⁴ Akıncı, s.34-430; Metin Savaş, *Kuvayı Milliye'nin Hazinesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2004, s.330-390.

⁸⁵ Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme.

⁸⁶ Akıncı, s.34-427.

sonra ise din değiştirip Ortodoks Hıristiyan olacaktır⁸⁷. Bandırma'da çıkan Adalet Gazetesi de Yunan parası ile yayımlanmaktadır⁸⁸.

VI. Demirci Akıncılarının, Yunan Kuvvetleri ile Müsademeleri ve Muharebeleri

1. Balıkesir Vilayeti

a. Balıkesir kırsalı: Ayşebacı köyü yakınında demiryolu karakolu baskını, Bozyer⁸⁹ Müsademesi,

b. Bahrisefit Sahili (Ayvalık-Edremit-Burhaniye): Bahrisefit Baskınları

c. Bigadiç kırsalı: Adalı Boğazı-Küllük Müsademesi, Bozbük Müsademesi, Çömlekçi Muharebesi, Faraş⁹⁰ Baskını, Güvemçetmi⁹¹ Köyü Müsademesi, Kırca Müsademesi, Neyzan⁹²-Beşpınar Muharebesi,

d. Dursunbey kırsalı: Güvemdere⁹³ Muharebesi (Berber 2010: 30),

e. İvrindi kırsalı: Korucu Muharebesi, İvrindi Ovası Muharebesi

f. Gönen kırsalı: Çakmak Muharebesi

g. Kepsut kırsalı: Çetmi Eşkiyası ile İsaalanı köyü yakınında Müsademe, Palamut Kepsut Muharebesi,

h. Sındırgı kırsalı: Aktaş Muharebesi, Alaçam-Akdağ Müsademesi, Çıkrıkçı-Babaoğul Muharebesi, Dedeler Müsademesi, Demyanlar⁹⁴ Müsademesi, Gölcük Muharebesi, Gözeren-Dedeler Müsademesi, Karaağaç Müsademesi, Kepez (Ulus dağı Muhasara Çemberini Yarma Harekâtı) Müsademesi, Kertil Müsademesi, Kınık Muharebesi, Kocayayla Muharebesi, Osmanlar Müsademesi,

i. Susurluk: Susurluk Baskını

2. Bursa Vilayeti

a. Kırmastı⁹⁵ baskını

3. Çanakkale Vilayeti

a. Yenice⁹⁶ kırsalı: Alakilise⁹⁷ Muharebesi

⁸⁷ Necdet Sevinç, *İstiklal Harbi'nde Etnik İhanet*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul, 2013, 386-387.

⁸⁸ Akıncı, s.269.

⁸⁹ Balıkesir merkez Selimiye köyüdür.

⁹⁰ Bigadiç ilçesinin Yolbaşı köyüdür.

⁹¹ Bigadiç ilçesinin bir köyüdür.

⁹² Bigadiç ilçesinin Bademli köyüdür.

⁹³ Bigadiç'in Düncarcık köyü ile Dursunbey'in Sağırlar köyü arasındadır.

⁹⁴ Sındırgı ilçesinin Dağdere köyüdür.

⁹⁵ Bursa vilayetinin Mustafa Kemalpaşa ilçesi.

⁹⁶ Çanakkale vilayetinin Yenice ilçesi.

⁹⁷ Yenice ilçesinin Gündoğdu köyüdür.

-
4. Kütahya Vilayeti
    - a. Emet Muharebeleri
  5. Manisa Vilayeti
    - a. Manisa kırsalı: Palamut Çiftliği Müsademesi
    - b. Akhisar kırsalı: Başlamış Muharebesi, Çaltılıçukur Müsademesi, Çanakçı Müsademesi, Kurtulmuş Muharebesi, Selçikli Muharebesi
    - c. Demirci kırsalı: Akdere Düşman Pususu ile Çatışma, Çat Çiftliği Müsademesi, Yeniköy Müsademesi
    - d. Kırkağaç kırsalı: Bakır köyünde Bakırlı Müsademesi, Gelenbe-Söğütalanı-Alacalar Müsademesi, Kınık Muharebesi
    - e. Selendi kırsalı: Çortak Müsademesi, Selendi Muharebesi
    - f. Soma kırsalı: Mentеше Muharebesi, Naldöken ve Sevişler köyleri Muharebesi
  6. İzmir Vilayeti
    - a. Bergama kırsalı: Dereköy Muharebesi

VII. Demirci Akıncıları'nın Faal Olduğu Yerler

Yaptığımız kaynak taramasında⁹⁸ Demirci Akıncıları adlı müfrezeler;

1) Balıkesir vilayetinde merkez kaza olan Balıkesir, Bahrisefit sahili (Akdeniz'e kıyısı olan ilçeler Ayvalık, Burhaniye ve Edremit kasabaları ve kırsalı.), Balya, Bigadiç, Dursunbey (Balat), Gönen, İvrindi, Kepsut, Sındırgı ve Susurluk ilçeleri;

2) Manisa vilayetinde merkez, Akhisar, Demirci, Gölarmara, Gördes, Kırkağaç, Kula, Selendi ve Soma ilçeleri;

3) Kütahya vilayetinde ise Simav, Emet, Tavşanlı, Pazarlar ve Gediz ilçeleri;

4) Manisa, Balıkesir ve Kütahya sıklet merkezi olmak üzere Bursa'nın Mustafa Kemalpaşa (Kirmastı), Çanakkale'nin Yenice, İzmir'in Bergama, Uşak'ın Eşme ilçeleri kasaba, köy ve mahallelerinde ikamet etmişler, istihbarat edinmişler bazen de çatışmaya girmişlerdir⁹⁹.

Demirci Akıncıları, yukarıda ismi geçen yerlerde ise aşağıdaki yerleşim noktaları ve çevresinde etkili olmuşlardır¹⁰⁰:

---

⁹⁸ *DİE GNSİB 25.02.1970*, s.92-105, 396-397, 409-419; *Balıkesir Turistik İl Haritası*, Özgül Yayınları, Isparta, (ty); *Köylerimiz 1981*, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Yenigün Matbaası, Ankara, 1982.

⁹⁹ Akıncı, s.34-427.

¹⁰⁰ Akıncı, s.34-427.

Balıkesir: Ayşebacı, Aslıhantepeciği, Ovabayındır, Selimiye (Bozyer), Konakpınar, Turnalar (Sepetçi) köylerinde.

Bahrisefit sahili: Akdeniz'e kıyısı olan ilçeler Ayvalık, Burhaniye ve Edremit kasabaları ve kırsalında.

Balya: Balya ve Ağunya kırsalında.

Bigadiç: Adalı, Babaköy, Bademli (Neyzan), Balatlı, Beğendikler, Bekirler, Çaldere (Dereköy), Çeribaşı, Davutlar, Doğançam (Alabarda), Hisar, İlyaslar, İskele, Kargın, Kayırlar, Okçular, Turfullar, Yolbaşı (Faraş), Çağış, Çömlekçi, Değirmenli (Persi), Güvençetmi, Küllük, Mecdiye (Yılvadiç), Orhanlı (Orhaniye), Yağcılar (Adalı), Alan, Altınlar, Altınlar Deli Mehmet Damları, Aşağıçamlı (Aşağıdevrek), Aşağıgöcek, Bozbük, Davutça, Meyvalı (Devrişler), Dündarcık, Hacıömerderesi, İğciler, Kırca, Kızılçukur, Kızılçukur Caferindamı, Köseler, Kürsü, Okçularyeri, Semercinindamı, Panayır, Topalak, Tozağan, Yukarıçamlı (Yukarıdevrek), Kavakalanı Yukarıgöcek mahalle ve köylerinde.

Dursunbey (Balat): Sağırlar, Kumlu, Küçükler, Sarnıç, Taşkesiği, Üçbaşı köylerinde.

Gönen: Çakmak köyü ve Gönen kırsalında.

İvrindi: İvrindi ve Korucu kırsalında.

Kepsut: Akçakertil, Dedekaşı (Kalekaşı), Dombaydere, Kalburcu, Kocamusaiskanı, Mezitler, Nusret (Nusrat), Sarıçayır, Sarıfaklar (Sarfaklar), Serçeören, Tilkicik, Yürükderesi, Gökköy, İsaalanı köylerinde.

Sındırgı: Aktaş, Kırış, Alacaatlı, Alakır, Armutlu (Kelemiş), Bayırlı (Cüneyit), Büyükdağdere (Büyükdemyan), Çaltılı, Çayören (Menent), Çoturtepe (Bayramşah), Gölcük çiftliği, Hisaralan, Ilıcalı (Emendre), Işıklar, Işıklardamları, İbiller, İbiştepe, Kapanca, Karaağaç, Karagür, Kepez, Kertil, Kınık, Kınık Dere, Kınık Kaval, Kınık Yeni Yürük, Kırın, Kocabey, Kocakonak, Küçükbüğü, Küçükdağdere (Küçükdemyan), Mandıra, Ormaniçi (Edrenk), Osmanlar, Pürsünler, Sinandede (Eşekalanı), Süller, Kocayayla, Taşköy, Umurlar, Yaylabayır (Engeles), Yaylacık (Hatap), Yolcupınarı, Yüreğil, Düvertepe (Çorum), Alayaka, Bulak, Çamalanı (Sakarı), Çayır, Çıkrıkçı, Dedeler, Derecikören (Derecikviran), Devletlibaba, Dügüncüler, Gözören, İzzettin, Karacalar, Kürendere, Kürendere Vezirdamları, Mumcu, Pelitören, Şapçı, Gölcük, Çakıllı, Eğridere (Karadere), Eşmedere, Karakaya, Kızılğür, Üzümcü, Yanıkdağ mahalle ve köylerinde.

Susurluk: Yaylaçayırı köyü ve Susurluk kırsalında.

Manisa vilayetinde ise merkez: Palamut Çiftliği ve Manisa kırsalında.

Akhisar: Akçaalan, Başlamış, Çaltılıçukur, Çanakçı, İsaca, Kavakalan, Kömürcü, Kurtulmuş, Sarılar, Selçikli, Soğanderesi, Söğütlü, Yayakırıldık, mahalle ve köylerinde.

Demirci: Demirci merkez kaza ile Ahmetler, Akdere, Bardakçı, Bayramşah, Çat Çiftliği, Çat Değirmeni, Çöğürler (Çataloluk), Demirciköy (Delidemirciler), Durhasan, Güveli, Hoşçalar, Kazancı, Kerpiçlik, Kılavuzlar, Köylüce, Kulalar, Kuzu köy, Mahmutlar, Çardaklı (Martaloz), Örucüler, Sarnıç, Sayık, Serçeler, Sevinçler, Söğütçük, Taşokçular, Yeniköy, Borlu, İcikler, Kızılca, Azizbey, Büyükkıran, Çamköy, Danişmentler, Dedeler, Esenyurt (Kürcü), Gümeçler, Karginışıklar, Kışlak, Köpüler (Küpeler), Minnetler, Pulluca, Tepeköy mahalle ve köylerinde.

Gölmarmara, Gördes: Gördes merkez kaza ile Benlieli, Boyalı, Çağlayan (Kızıllar), Çiçekli (Kıhra), Doğanpınar (Geçtin), Geyikli, Güneşli (Hanya), Evciler, Hacı Abdullah Ağa Çiftliği, Kalemoglu, Karaağaç, Kayacık, Kızıldam, Kobaklar, Kuşluk, Kuyuboğazı, Oğuldurak, Söğeler, Yaka mahalle ve köylerinde.

Kırkağaç: Bakır, Gelenbe, Alacalar, Kınık, Söğütalan (Söğütlü) mahalle ve köylerinde.

Kula: Hacıbrahimdamları, Topuzdamları, Şehitlioğlu, Yurtbaşı (Davala), mahalle ve köylerinde.

Selendi: Selendi merkez kaza ile Aşağıgüllüce (Aşağıtefen), Çıkrıkçı, Çinan, Alaca Maşat, Çıkrıkçı, Çortak, Dedeler, Dedeşdamları, Dilekoğlu Çiftliği, Kayranlı, Kayrandamları (Kayranlar), Kazıklı, Kınık, Kınıkdamları, Kızıltepe, Kulalı Hacı Anastasoğlu Çiftliği, Kürkcü, Mıdıklı, Omurlar, Sarıhasandamları, Şehirlioğlu, Tavak, Tepeynihan (Tepecik), Yağcı, Yenicekayranlı (Yenice), Yukarıgüllüce (Yukarıtefen), Zıramanlar mahalle ve köylerinde.

Soma: Kızılhisar, Menteşe, Naldöken, Sevişler, Vakıflı mahalle ve köylerinde.

Kütahya'nın Emet, Tavşanlı, Pazarlar ve Gediz ilçeleri kasaba, köy ve mahallelerinde.

Simav: Simav merkez kaza ile Ahmetli, Bahtılı, Boğazköy (Kilise köy), Hisarbey (Hisarköy), Karacaören (Karacaviran), Kışla, Kızılçık, Kızılçık Çiftliği, Kiçir, Pulluca, Yağlılar (Yağıllar), Yaykın mahalle ve köylerinde.

Bursa'nın Mustafa Kemalpaşa (Kirmastı), Uşak'ın Eşme ilçeleri kasaba, köy ve mahallelerinde.

Çanakkale Yenice: Gündoğdu (Alakilise) köyü ve Yenice kırsalında.

İzmir'in Bergama: Dereköy, Öğütler, Menteşe mahalle ve köylerinde.

Akıncı müfrezeleri ikamet ettikleri yerlerde yemek, içmek ve yatmak gibi gereksinimleri yanında temizlik ihtiyaçlarını da karşılamışlardır. İncelemelerimiz sırasında görüldü ki Akıncı Müfrezeleri, ortalama 10 günde bir banyo yapmaktadırlar. Örneğin 18 Kasım 1921, 28 Kasım 1921, 25 Nisan 1922, 2 Haziran 1922, 26 Temmuz 1922 efradın banyo günlerinden bazılarıdır. Tabii 10 günden fazla süren baskın, kuşatma, takip veya çatışma zamanlarında bu süre uzamaktadır. Banyo yapılan yerlerden bazıları ise Sındırgı'nın Hisaralan ılıcası, Emendre ılıcası, Bigadiç'in Hisar köyü ılıcası, Tozalan ılıcası vd.¹⁰¹

Ayrıca Demirci Akıncıları, Sındırgı, Bigadiç, Demirci, Simav, Gördes, Selendi, Dursunbey ve Kepsut kırsalında aşağıda ismi geçen mevkilerde ikamet etmek, istihbarat edinmek, çatışmaya girmek suretiyle etkili olmuşlardır¹⁰²:

Sındırgı'nın Alaçam dağları, Altınoluk, Adalıçalı ve Göreligözü (Çakıllı), Çifteoluk (Hisaralan), Değirmenler (Pürsünler), Demyanlar Yaylası, Dedekırı (Demyanlar Yaylası), Gürgen (Küçükdağdere-Küçükdeyman), Harmnalar (Taşköy), Lengerli ve Taşlıca (Karakaya köyü), Poyrazderesi (Yüreğil), Sedan (Seydan) Dağı, İbrahim Bey Kayası mevkii (Sedan dağında), Tepecik, Sarıalan (Çorum-Düvertepe), Ulus Dağı, Arpabeli (Ulus Dağı), Çalça yaylası (Ulus Dağı), Çatalca yaylası (Ulus Dağı), Eğlence (Ulus Dağı), Nazımındamları, Ortacaalan (Ulus Dağı), Sarıcaova, Sek deresi (Ulus Dağı), Yanıkburun deresi (Akhisar-Sındırgı sınırında), Veli Ağa yaylası (Gölcük Çiftliği) mevkileri.

Bigadiç'in Adalı boğazı, Alabardabaşı (Doğançam-Alabarda), Alanbaşı (Alan), Bakkal Dağı (Davutlar), Kerte Dağı (Davutlar), Çalica (Yağcılar), Devrişler ve Kulat yaylaları (Meyvalı-Devrişler), Gölcük (Kızılçukur), Başalan (Yukarıçamlı-Yukarıdevrek), Görincepınar (Adalı), İncil (Yukarıgöcek), Karagöl (Yukarıçamlı-Yukarıdevrek), Karayokuştepesi (Bigadiç), Kapıtarla (Kırca), Kaşlarıyeri (Aşağıgöcek), Köseler yaylası (Köseler), Küllütepe (Kayırlar), Okçularyeri yaylası, Olukpunarıbaşı (Kırca), İlica (Tozalan),

---

¹⁰¹ Akıncı, s.34-404.

¹⁰² Akıncı, s.34-427.

Panayırbaşı yaylası (Panayır), Pınar (Turfullar), Süleymandayı Çiftliği (Yukarıgöcek), Tozalanbaşı (Tozalan) mevkileri.

Demirci'nin Asitepe Dağı, Başalan ve Kocayayla (Demirci-Simav dağları), Demirci Dağı, Aynalıkır ve Demircikırı (Demirci Dağı)¹⁰³, Demirci-Simav dağları, Pınarbaşı (Köylüce), Sığırova dağları, Sivripınar Deresi (Sığırova dağları), mevkileri.

Simav'ın Akdağ, Armutburnu yaylası (Akdağ), Baldıran (Akdağ), Çiçekli yaylası (Akdağ), Damlıca yaylası (Akdağ), Kadir Hocanın Gelin Taşı yaylası (Akdağ), İdris yaylası (Akdağ), Kavlak yaylası (Akdağ), Turnacık yaylası (Akdağ), Karacaören yaylası (Karacaören), Kızılıklı yaylası (Kızılıklı), Simav Dağı, Laz değirmeni ve Ana gediği (Simav dağı), Simav Ovası mevkileri.

Gördes'in Çomaklı Dağı, Gökseki Dağı, Hanya ovası, Kobaklarbaşı (Kobaklar), Ovacıkbaşı Değirmeni, Söğütçük Yaylası (Gökseki Dağı), mevkileri.

Selendi: Cehennem Dağı mevkii.

Dursunbey'in Güvemderesi, Turna (Üçbaş) mevkileri.

Kepsut'un Mezitler Dağı mevkii.

VIII. Demirci Akıncıları'nın Büyük Taarruz İle Başlayan Yunan İşgal Kuvvetlerini Takip Harekâtı

26 Ağustos günü başlayan Büyük Taarruz ile birlikte, top seslerini işiten Simav ve Demirci'deki Yunan birlikleri Gediz ile irtibat kurarak Türklerin taarruza giriştiklerini ve şiddetli bir muharebenin gerçekleştiğini, durumun gittikçe kötüleştiğini öğrendikten sonra 27-28 Ağustos 1922 gecesi Simav'daki 54.Yunan taburu Gediz yönüne giderek Simav'ı boşaltmıştır¹⁰⁴. 30 Ağustos günü de Demirci'deki Yunan birliği Dumlupınar'a takviye için gitmesi muhtemel olarak Demirci'yi Uşak yönünde boşaltmıştır. Demirci'den ayrılan Yunan birliği Şevinçler-Hoşçalar-Viran (Ören)-Gürcü-Yağbasanaşıklar (Yarbasan) -Kışlak-Karapınar yoluyla Uşak'a giderken Sorgun dağında Türk kuvvetlerince sıkıştırılmıştır.

"Demirci Belediye Başkan Vekili Serdar-zâde Müderris Mustafa Efendi'nin Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'e 2 Eylül 1922 tarihli çektiği telgrafta: 'Demirci'den çekilen düşmanın Yenihan (Demirci'nin Eynihan köyü) civarında bir tarafından nizamiye süvarileri, bir tarafından da Kabakçı Efe tarafından sıkıştırılarak bir

¹⁰³ Günümüzde Aynalıkır, Aynalı çayır; Demircikırı ise Sarıçayır mevkileri olarak bilinmektedir.

¹⁰⁴ Pala ve Erdoğan, s.230-232.

---

*hayli çatışmadan sonra yorgun düşmanın Sorgun dağına çekildikleri Simav'dan gelen yolcuların ifadesinden anlaşılmıştır.' demektedir."*¹⁰⁵

30 Ağustos 1922 Zaferi sonrası Yunan işgal kuvvetleri, Simav'ın Yeniköy köyü, Demirci kasabası ve Sındırgı'nın Çorum (Düvertepe) nahiyesini boşaltmıştır. İbrahim Ethem Bey komutasındaki müfrezeler önce Simav'ın Yeniköy köyünü ve daha sonra Sındırgı'nın Çorum (Düvertepe) nahiyesini, diğer bir birlik de Demirci kasabasını düşman işgalinden kurtarmıştır. Batı Cephesi Komutanlığına 3 Eylül 1922 tarihli bir rapor yazan Demirci Kaymakamı ve Demirci Akıncıları Komutanı Kaymakam İbrahim Ethem Bey, raporun birinci maddesinde şöyle demektedir: "*Düşman, 30 Ağustos 1922 Demirci, 31 Ağustos 1922 Yeniköy, Çorum, Simav, 3 Eylül 1922'de Sındırgı'yı ufak bir direnişten sonra boşaltmış ve bu gelişmeden sonra Akıncı birliklerimiz tarafından işgal edilmiştir.*"¹⁰⁶ Bu tarihten sonra İbrahim Ethem Bey ve müfrezelerinin kaçan ve çekilen Yunan birliklerini takip süreci başlamıştır. Akıncı Müfrezeleri, 3 kol halinde Yunan kuvvetlerini takip etmişlerdir¹⁰⁷:

1.Kol; Arslan Ağa, Arap Ali Osman Efe ve Recep Pehlivan müfrezeleri olup Dursunbey, Kepsut istikametinde Bigadiç-Balıkesir, Dursunbey (Balat)-Kepsut, Kepsut-Balıkesir hatlarını kesmek, yok edebiliyor ise yok etmek ya da takip etmek ile görevlendirilmiştir. Bu müfrezeler 3 Eylül günü Dursunbey'i, 5 Eylül günü Kepsut'u kurtarmışlardır.

2.Kol; Bakırlı Mustafa ve Hacı Veli müfrezeleri olup Gelenbe-Akhisar-Kırkağaç istikametinde düşman hatlarını kesmek, yok edebiliyor ise yok etmek ya da takip etmek ile görevlendirilmiştir.

Bu birinci ve ikinci kol müfrezelerine daha sonra Kütahya-Eskişehir hattında ana kuvvetlerden kopan Gediz-Simav-Sındırgı-Gölcük-Gelenbe-Kırkağaç-Soma-Bergama-Dikili yoluyla Yunanistan'a kaçmaya çalışan Yunan birliklerini takip, geçiş güzergâhını engelleme görevi verilmiştir.

3.Kol ise merkez kol olarak İbrahim Ethem Beyin kontrolündedir. Diğer müfrezelerle birlikte Balıkesir istikametinde ileri harekâta devam etmiştir. İbrahim Ethem Bey, Osmanlar-Yolcupınar-Çayören üzerinden Sındırgı'ya gelmiş yapılan bir muharebe ile 3 Eylül günü müfrezeler Sındırgı'yı kurtarmışlardır.

---

¹⁰⁵ Akıncı, s.323-324, 358; Pala ve Erdoğdu, s.230.

¹⁰⁶ Akıncı, s.318-404.

¹⁰⁷ İbrahim Etem "Balıkesir Nasıl Kurtuldu?", *Gençleryolu, Sayı 59-65*, Balıkesir.

İbrahim Ethem Bey ve Akıncı Müfrezeleri, Balıkesir istikametinde kaçan Yunan işgal kuvvetlerini takip ettiği sırada, Kütahya'daki 10.000 mevcutlu 15.Yunan Tümeni, Gediz'e yürüyüşte iken yolda "3.Kolordunun Bursa ve Güney Grubu Alaşehir doğusunda toplanmaktadır. Bu duruma göre hareket ediniz." emrini almış, ancak Uşak'ın Türkler eline geçtiğini öğrenince de Simav istikametine yönelmiştir¹⁰⁸. Tümen önce Yunuslar'a geri çekilmiş ve 3 Eylül günü Alınören'e gelmiş, Kestel ve Dağyenice arasındaki Karaağıl yaylasında gecelemiştir. 4 Eylül günü Simav'a doğru yürüyüşüne devam etmiş ve akşam üzeri Simav'a gelmiştir. Önce Demirci'ye ve oradan duruma göre Borlu üzerinden Salihli ya da Gördes üzerinden Akhisar'a gitmeyi düşünmüş ancak vazgeçerek¹⁰⁹ Simav-Sındırgı yoluyla Kırkağaç'a gitmeyi ve oradan duruma göre ya Manisa'ya giderek çekilen ordunun kuzey yanını tutmak veya çekilmeye devamla Ege denizi kıyılarına varmak kararını verdi¹¹⁰. Simav'dan Ahmetli, Mumcu üzerinden 6 Eylülde Ilıca'ya oradan da 7 Eylül günü Sındırgı'ya çekilmiştir. Bu çekiliş Simav çayını takip etmek suretiyle Simav, Çaysimav, Öreyler, Gölköy, Ahmetli, Hisarköy (Hisarbey), Aksaz, Söğütçük, Derbentboğazı, Yeniköy, İzzettin, Mumcu, Yolcupınar, Osmanlar, Binmurt Boğazı, Kapıkaya, Paşadeğirmeni, Işıklar, Emendre (Ilıca), Menent (Çayören), Sındırgı, Kelemiç (Armutlu), İbiller, Karagür, Küçükbükü, İbiller, Küçükbükü, Çakıllı, Alacaathı, Karakaya, Gölcük, Eğridere, Derbent, Dualar, Güvendik, Kınık, Gelenbe, Kırkağaç, Soma, Cinge, Kınık, Bergama yoluyla Dikili'ye kadar sürmüştür¹¹¹.

Sındırgı'dan İbiller, Küçükbükü, Çakıllı, Gölcük, Derbent, Gelenbe üzerinden 9 Eylülde Kırkağaç'a, 10 Eylülde Kınık'a oradan da 11 Eylül günü Bergama ve 12 Eylül günü de Dikili'ye ulaşmış ve deniz yoluyla kaçmıştır. Bu Yunan tümeni Şükrü Naili (Gökberk) Paşa

¹⁰⁸ *Türk İstiklal Harbi (TİH)*, II.Cilt, Batı Cephesi, 6.Kısım, III.Kitap, Büyük Taarruz Takip Harekatı (31 Ağustos-18 Eylül 1922), Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1969, s.56-57.

¹⁰⁹ Akıncı, s.349-427; *TİH-II/6, Büyük Taarruz Takip Harekatı*, s.66,80. Bu kaçan Yunan tümeni, 4-5 Eylül gecesini Çayköy, Gölköy, Ahmetli, Öreyler, bölgesinde geçirmiş, 5 Eylül günü saat 06.00'da Hisarbey'e (Hisarköy'e) gelmiş, buradan Demirci-Borlu üzerinden Salihli istasyonuna ulaşmak ve ana kuvvetlerine katılmak için Demirci yönüne gitmek istemiş ancak top arabalarını Demirci Dağından çıkarmak mümkün olmadığından yarı yoldan geriye dönerek Sındırgı istikametine yönelmiştir. (Memduh Çakmakoğlu ile yapılan 11.08.2006, 15.08.2008, 30.07.2009, 14.08.2009 tarihli görüşmeler)

¹¹⁰ *TİH-II/6, Büyük Taarruz Takip Harekatı*, s.57.

¹¹¹ Akıncı, s.349-427.

komutasındaki 3.Kolorduya bağlı, Salih (Omurtak) Bey komutasındaki 61.Tümenin, Kaymakam Arif Osman Bey komutasındaki 159.Alayı tarafından takip edilmiştir¹¹². 15. Yunan Tümeni Ilıca'dan Sındırgı'ya giderken artçılarına 159.Alay, öncülerine de Demirci'den gelen Akıncı Müfrezeleri taarruz etmişlerdir. Tümen kısa bir muharebeden sonra Sındırgı'ya varmıştır. 8 Eylül sabahı Gelenbe'ye hareket ederken Sındırgı'nın İbiller köyü civarında saat 09.30'da 159.Alay'ın topçu ateşine uğramıştır. Tümen biraz daha ilerledikten sonra iki tarafından da Akıncı Müfrezelerinin ateşleri ile karşılaşmıştır. Bir skoda topu bırakarak yürüyüşüne devam eden tümen geceyi Gelembe ile Sındırgı arasındaki Derbent mevkiinde geçirmiştir. Bu Yunan tümeni daha sonra Akıncı Müfrezelerinin baskın ve ateşi altında Dikili'ye kadar takip edilmiştir¹¹³.

Akıncı Müfrezeleri 30 Ağustos 1922 ile 30 Eylül 1922 tarihleri arasında kaçan Yunan işgal kuvvetlerinin takibi sırasında ise Ayvalık, Balıkesir¹¹⁴, Balya¹¹⁵, Bigadiç, Burhaniye, Demirci¹¹⁶, Dursunbey (Balat), Edremit, Erdek, Gönen, Gördes, İvrindi¹¹⁷, Kepsut¹¹⁸, Kırkağaç, Savaştepe (Giresun), Sındırgı¹¹⁹, Simav¹²⁰, Soma, Susurluk kasabaları ile buralara bağlı köy ve mahalleleri bazen çatışmaya girerek bazen de çatışmaya girmeksizin kurtarmışlardır¹²¹.

Balıkesir'i ve birçok ilçesini düşman işgalinden kurtaran İbrahim Ethem Bey, müfrezeleri hem Yunan kuvvetlerine baskın yapmak, hem de bu kuvvetlerin yakma, katliam ve yağma yapmasına engel olmak ile görevlendirmiştir.¹²² Müfrezeler bu vazifelerini olağanüstü bir fedakârlıkla yerine getirmiştir.

¹¹² Akıncı, s.309-427; Ergül, s.345-348; Pala ve Erdoğan, s.231.

¹¹³ *TİH-II/6, Büyük Taarruz Takip Harekatı*, s.121,138.

¹¹⁴ Merkez kazaya bağlı Ayşebacı, Balıklı (Mendure), Çağış, Çayırhisar, Konakpınar, Şamlı, Tepecik (Aslıhantepecigi) köyleri de işgalden kurtarılmıştır.

¹¹⁵ Kazaya bağlı Arpacık, Deliler (Dereköy), Fındıklı, Söğütlü ve diğer köyler de işgalden kurtarılmıştır.

¹¹⁶ Kazaya bağlı Yeniköy köyü de işgalden kurtarılmıştır.

¹¹⁷ Kazaya bağlı Korucu, Ergama ve diğer köyler de işgalden kurtarılmıştır.

¹¹⁸ Kazaya bağlı Çakıllı ve Küçükbüyük ve diğer köyler de işgalden kurtarılmıştır.

¹¹⁹ Kazaya bağlı Çorum (Düvertepe), Ilıca, Işıklar, İzzettin, Mumcu, Osmanlar ve diğer köyler de işgalden kurtarılmıştır.

¹²⁰ Kazaya bağlı Yeniköy köyü de işgalden kurtarılmıştır.

¹²¹ Akıncı, s.309-427.

¹²² "Yunanlılar Sındırgı'yı yakabilirmiş. Yunan komutanı babamı Sındırgı'yı yakmakla tehdit edince babam Sındırgı'daki Rum Mahallesini yakmak karşılığını vermiş. Böylece karşılıklı teati sağlanmış." (Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme)

İbrahim Ethem Bey önderliğindeki Akıncı Müfrezeleri 4 Eylül günü Bigadiç'i, 5 Eylül günü Balıkesir civarındaki köyleri, 6 Eylül günü Balıkesir'i, Balya'yı, 7 Eylül günü İvrindi'yi, 8 Eylül günü Havran'ı ve Burhaniye'yi, 9 Eylül günü Edremit'i kurtarmışlardır. Ayrıca yeni müfrezeler teşkil edilmek suretiyle 5 Eylül günü Susurluk, 6 Eylül günü Gönen ve Savaştepe düşman işgalinden kurtarılmıştır. Körfez (Burhaniye, Edremit ve Ayvalık) ilçeleri bütünüyle 12 Eylül 1922 tarihinde İbrahim Ethem Bey'in Demirci Akıncıları adlı müfrezeleri tarafından kurtarılmışlardır¹²³.

İbrahim Ethem Bey ve Akıncı Müfrezeleri, 31 Ağustos-30 Eylül tarihleri arasındaki bir ay içerisinde şu önemli görevleri gerçekleştirmiştir¹²⁴:

1) Kaçan Yunan kuvvetlerini takip etmek, katliam yapmalarına engel olmak, mümkün ise düşmanı yok etmek.

2) Ordu birlikleri, Batı Cephesi Komutanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile yazışarak mevcut durum hakkında bilgi vermek, talimatlar almak.

3) Gelen ordu talimatlarını tüm müfrezelere bildirmek ve müfrezeler arasında koordinasyonu sağlayarak kurtuluş harekâtını en az kayıpla sona erdirmek.

4) İşgalden kurtulan yerlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin otoritesini sağlamak amacıyla, TBMM'nin yayınlamış olduğu kanunların uygulanması yönünde beyannameler yayımlamak.

İbrahim Ethem Bey bu görevleri başarıyla yerine getirmiş, Balıkesir ve kazaları ile nahiye ve köylerinin kaçan ve çekilen Yunan birliklerince yakılmasını, sivil halkın katledilmesini önlemiştir.

İbrahim Ethem Bey, 6-18 Eylül arasındaki 12 gün boyunca Balıkesir ve havalisinde idari ve inzibati bütün işleri takip ederek maddi ve manevi sorumluluğunu yerine getirmiştir. 10 Eylül'de Akhisar üzerinden Soma yoluyla Balıkesir'e hareket eden Yakup Şevki Paşa 18 Eylül'de Balıkesir'e gelmiştir. Karargâhını Balıkesir'e nakletmiş olan İkinci Ordu'nun mesuliyet sahası "*Eskişehir, Balıkesir, Edremit hattı ve bu hattın kuzeyinde bulunan ve Karadeniz'e Marmara ve Adalar denizine kadar uzanan...*" bölge olarak belirlenmişti. Bundan sonra İbrahim Ethem Bey ve Akıncı Müfrezelerinin görevi sona ermiştir. 30 Eylül 1922 tarihinde İbrahim Ethem Bey, tüm akıncılara hitaben 10 maddelik son bildirisini yayımlamış ve

¹²³ Akıncı, s.387; Bayram Bayraktar, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ayvalık Tarihi*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1998, s.254-260.

¹²⁴ Akıncı, s.318-404.

müfrezeleri terhis etmiştir. Durumu Batı Cephesi Komutanlığına, İçişleri Bakanlığına ve İkinci Ordu Komutanlığına bildirmiştir¹²⁵.

İbrahim Ethem Bey'in yayımladığı bildiri şöyledir¹²⁶:

Bilumum Dağ Arkadaşlarıma Son Hitabım ve Samimî Şikâyetlerim

Madde 1-Bu kadar zamandan beri dağlarda geçirdiğimiz müşterek hayata artık veda ediyoruz. Çünkü, vazifemiz bitmiştir.

Madde 2-İlk dağa çıktığımız zaman yekdiğerimize karşı verdiğimiz yemini biliyorsunuz. İşte bunu yapmış ve düşmanı denize dökerek verilen sözün eri olduğunuzu ispat etmiş olduğunuzdan dolayı size bütün mevcudiyetimle teşekkür ederim.

Madde 3-Bu hizmetimize mukabil ordu, arzu edenleri birer rütbe vererek istihdam etmek istiyor. Talip varsa ismini bildirsin.

Madde 4-Ordu hizmetini kabul etmeyecekler, bugünden itibaren terhis olunacaklardır. Her müfreze kumandanı, bütün efradın künyelerini ve müddet-i hizmetlerini havi birer vesika yazacak ve beray-ı tasdik bana verecektir.

Madde 5-Kıdemli efradın silâh ve hayvanları kendilerine terk, kıdemsizlerin yalnız silâhları alınarak hükûmet-i mahalliyeye teslim edilecek ve alınacak mazbatalar bana verilecektir.

Madde 6-Balıkesir ve havalisi efradı burada terhis edilecektir. Sındırgı, Bigadiç, Gördes, Simav, Demirci efradı benimle beraber Sındırgı'ya gidecek ve orada terhis olunacaktır.

Madde 7-Silâhıyla terhis olunacak kıdemli efrad, memleketine gittiğinde hükûmet-i mahalliyeye vesikasını gösterecek ve yedinde silâh olduğunu söyleyerek hükûmetin talebinde derhal silâhı teslim edecektir.

Madde 8-Size nasihatlerim: Köyünüzde veya mahallenizde hiç bir resmî işe karışmamak ve kendi işinizle gücünüzle uğraşmak, bekârlar hemen teehhül etmek, müteehhiller de hemen çocuklarını mektebe vermek, büyüklere hürmet etmek, küçüklere merhamet göstermek. Ben çeteyim, kahraman-ı vatanım, filânım diye öteki berikine kafa tutmamak; hulâsa tüfeğini asıp sabana yapışmak ve çalışmaktır.

¹²⁵ Akıncı, s.340-404; Selma Yel, *Yakup Şevki Paşa ve Askeri Faaliyetleri*, AKDYYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2002, s.319-320; Selami Başaran, "Batı Cephesi Ordularının Boğazlara Yönelik Harekâtı (Takip Harekâtı Sonundan Mudanya Mütarekesine Kadar)", *Büyük Taarruz 70. Yıl Armağanı*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1992, ss.249-270.

¹²⁶ Akıncı, s.397-398.

Madde 9-Köyünüze, mahallenize gittiğinizde dağda çalıştığınız, bihakkın mücahit olduğunuz için Yunanlıların muhasara kanunlarına tevfikân ailelerinizin nefy ve tağrip, emvalinizin yağma ve müsadere, hane ve emlâkinizin ihrak edildiği ve bilakis Yunanlılarla teşrik-i mesaf edenlerin, düşman yordakçılığı yapan ve size felâket ihzarında âmil olanların ber-hayat bulunduğu ve hatta zengin ve mevki sahipleri olduklarını görecek ve bittabi bu feci, hazin ahval ve felâket karşısında müteessir olacaksınız. Fakat sabredecek, teessürünüzü kimseye ihzar etmeyerek tamirine çalışacak, şahsî intikamdan, şahsî menfaatten, ihraz-ı mevkidenden içtinap edilecek, büyük bir âlicenaplık ibrazıyla pek mübeccel olan mücahit namınızı lekelemeyeceksiniz. Çünkü, Yağcı Dağında verdiğimiz ilk mücadele kararımızı hatırlayarak milli ve vatani vazifemizi ifa ettiğimizden dolayı hasıl olan ruhî, manevî hazlarla iktifa edeceksiniz. İşte görüyorsunuz ki, benim valide ve biraderlerim nefy ve tağrip, emvalim yağma edilmiştir. Aldırmıyorum; zira, bu mesele ve hatta bunun daha büyüğü programımızda, plânımızda dahildi; her şeyin tamiri, noksanların ikmâli mümkündür. Ve eminim ki millet bunu yapacak ve size muavenet edecektir. Binaenaleyh, cesur ve metin olunuz! Ve hiçbir zaman şehit olan arkadaşlarınızın çoluk çocuğunu unutmayınız. Ve mümkün olduğu kadar bunlara muavenet ve şühedamızın kabirlerini ziyaret ve müşkilâta tesadüf ettiğinizde derhal bana müracaat ediniz. Gücüm yettiği kadar çalışacağıma, yardımcı olacağıma emin olabilirsiniz.

Madde 10-Gücendirdiğim arkadaşların hakkını helâl etmesini rica ve salimen memleketinize giderek ailenize kavuşmanızı, refah ile yaşamanızı temenni eder cümlemenizi gözlerinden öperim. Muhterem, fedakâr arkadaşlarım. 30 Eylül 338

**Kaymakam
İbrahim Ethem**

IX. Sonuç

İbrahim Ethem Bey, Balıkesir'in Yunanlılarca işgali üzerine önce Bursa ve oradan da İstanbul'a, daha sonra ise Ankara'ya gitmiştir. Ankara'da iken Demirci kazası kaymakamlığına atanmıştır. Yunan işgal bölgesi tehdidi ile çevrili bulunan Demirci kazası kaymakamlığı gibi olağanüstü tehlikeli ve önemli bir görevi kendisi kabul etmiştir.

İbrahim Ethem Bey, İstiklal Harbi'nde hiçbir korku belirtisi ve yılgınlık hali olmadan Yunanlılarla zorlu mücadeleye girişmiştir. O uzmanlık alanı olan hukuk ve idarecilik bilgisi ile Demirci Akıncıları adlı teşkilatı oluşturmuş, sevk ve idare etmiştir.

İbrahim Ethem Akıncı Demirci’de göreve başladıktan kısa bir süre sonra “Demirci Akıncıları” adlı teşkilatı oluşturma görevini üstlenmiştir. Sivil olmasına ve aynı zamanda askerlik eğitimi almamasına karşın, temeli askeri bir örgütlenme olan bu teşkilatı başarılı bir şekilde oluşturmuştur. Özellikle kurduğu istihbarat örgütü takdire şayandır. Balıkesir, Sındırgı, Demirci, Gördes, Simav, Bigadiç ve diğer kazaların halkından meydana getirdiği bu teşkilat, 1,5 yıl boyunca dağlarda yaşamalarına imkân vermiş ve merkeze istihbarat aktararak Milli Mücadele’ye önemli katkılar sağlamıştır.

İstiklal Harbi’nde dağlarda geçirdiği 1,5 yıllık zorlu hayatta, bir yandan düşman ile mücadele ederken, diğer taraftan da emrindeki müfrezeleri ustaca idare etmiştir. İbrahim Ethem Akıncı etkili bir liderlik özelliği sergilemiştir. Komitacılık yapmış, eşkıyalığa bulaşmış asi ve korkusuz olan insanları sevk ve idare edebilmiştir. Akıncı, geleceğe ilişkin pek çok korkuları bulunan bu insanları, adeta bir terapist gibi terapi etmiş ve “Demirci Akıncıları” adlı teşkilatın bünyesinde tutabilmeyi başarmıştır.

İbrahim Ethem Bey, çetin dağ koşulları, çatışma, müsademe ve muharebelerin acımasızlığı karşısında, fırsat buldukça köy düğünlerine katılma, av partileri ve güreşler düzenleme gibi etkinliklere başvurmuştur.

25 Mart 1921-30 Eylül 1922 tarihleri arasında bir buçuk yıl düşman içinde Demirci Akıncı Müfrezeleri¹²⁷ düşmana 787 ölü, 151 yaralı insan, 137 hayvan, 2 hafif makinalı tüfek, bir top, 191 tüfek, 190 esir bıraktırdılar. Birçok telefon, telgraf ve posta hatlarını kestiler, eşya, mühimmat ve erzak ele geçirdiler. Birçok köy ve kasabayı yağmadan, yakılmaktan kurtardılar. Buldukları geniş mıntıkada TBMM Hükümeti namına kurdukları yönetim sistemiyle, akıncılar töresiyle halk üzerinde Yunanlılara hâkim bir Türk varlığı gösterdiler. Asayiş korudular, eşkıyalığın kökünü kuruttular. Bir buçuk yıl yılmadılar, yıldırdılar. Yurdun kurtuluşuyla bütün acılarını dindirdiler. Bu boğuşmada kendileri 21 şehit, 2 esir, 22 yaralı insan, 45 hayvan verdiler¹²⁸.

İbrahim Ethem Bey’in asker olmamasına karşın askeri bir teşkilat kurması ve yapıyı dağılmadan bir buçuk yıl koruyabilmesi, hatta genişletmesi hukuk ve yönetim bilgisi ile açıklanmalıdır.¹²⁹

¹²⁷ Akıncı, s.38, 397-398; Vandemir, s.15-16.

¹²⁸ Vandemir, s.208.

¹²⁹ “*Babam bu müfrezelerde yer alan kişilerin sert mizaçlı, katı huylu insanlar olduğunu söylerdi. Çünkü hepsi eşkıyaymış. Laf dinlemezlermiş, birbirlerine hemen*

İbrahim Ethem Bey bu mücadele yıllarında, bazen karda¹³⁰, yağmurda, bazen de şiddetli soğukta yamçısına¹³¹ bürünüp uyumuş, gerektiğinde aç kalmış¹³², yaralanmış¹³³, hatta ölümden kurtulmuştur.¹³⁴

KAYNAKLAR

I. Arşivler

İçişleri Bakanlığı Arşivi (İBA), Dosya No: 435 (İbrahim Ethem Akıncı Dosyası).

Emekli Sandığı Arşivi (ESA), Dosya No: MO 081899 (İbrahim Ethem Akıncı Dosyası).

ATASE Arşivi, İSH-17C, Sıra No:14730, Kutu No: 1229, Gömlek No:138, Belge No:138, Tarih:1337.

II. Resmi Yayınlar

Salname-i Vilayet-i Aydın 1321.

silah doğrulturlarmış. Hiç şakaları yokmuş, takır takır adam vururlarmış. Babam geceleri çadırda yatarken bunları düşünürmüş. Daima yanında tabancası ile uyurmuş.” (Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme)

¹³⁰ *“Ulus dağında büyük kuşatma sırasında dağda bir buçuk ay muhasara altında kalmışlar. Yunanlılar bir sırf Akıncıları yok etmek için Ulus dağınu kuşatmıştır. Çünkü babam müthiş hasar veriyor, ikmal yollarını kesiyor, muhabereyi kesiyor, baskın yapıyor vs vs. Babamın bir yamçısı var. Tüyden kalın, çobanların kepeneği gibi, siyah bir yamçısı varmış, sırf yünden dokunarak yapılmış. O yamçıyla barınmış. Yamçıya sarılmış, başıma da kukuletayı takarmış, ulu bir çam ağacının dibinde uyumaya çalışmış. Ayağında çizme, elinde tabanca, yastığının altında tüfeği olmuştur. Sabah kalktığında yamçının üzerinde bir karış kar ile uyandığı olmuştur.”* (Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme)

¹³¹ Yamçı; Bir yüzü uzun tüylü, kalın yünden dokunarak yapılmış yağmurluk. Bkz. (www.tdk.gov.tr/Güncel Türkçe Sözlük) (03.11.2014)

¹³² *“Ulus dağında büyük kuşatma sırasında, Yunanlılar göremesin diye ateş yakılmadığı için mantar toplamışlar ve çiğ çiğ yemişler.”* (Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012 tarihli görüşme)

¹³³ *“Bir müsademede kuvvetleri az imiş, Yunanlılardan kaçarken yaralanmış. Kurşun yerini göstermişti. İsbet eden kurşun, sağ bacak ayak bileği yakınlarından girmiş ve diğer taraftan aşıl tendonundan çıkmıştır. Tendonu parçalamamıştır. Babam farkına varmamış. Bu durumu şöyle anlatmıştı: ‘Yürüdükçe çizmemin içinde su varmış gibi ses geliyor, içine su doldu zannettim. Çizmeyi çıkardım bir de baktım meğer içi kanla dolmuş. Hemen bir Yürük aşiretinin yanına gittik ve pansuman ile yarayı kapattık.’ Hatıratında bundan hiç bahsetmemektedir.”* (Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme)

¹³⁴ *“Giritli Mustafa Çavuş, babamın muhafızlarından, en sadık adamlarından biridir. Giritli Mustafa Çavuş, Kocayayla muharebesinde Makbule Hanım’ın şehit olduğu baskında babamın hayatını kurtarmıştır. Kocayayla baskını Çerkezlerin taarruzudur.”* (Burhan Cahit Akıncı ile 23.10.2012 tarihli görüşme; Turhan Doğan Akıncı ile 22.06.2014 tarihli görüşme)

Salname-i Vilayet-i Aydın 1323.

Salname-i Vilayet-i Aydın 1326.

III. Süreli Yayınlar

Gençleryolu, Balıkesir, 1931 yılı koleksiyonu (Yıl 3, Cilt 3, Sayı 59, 15 Eylül 1931, Balıkesir, s.11-13; Sayı 60, 30 Eylül 1931, s.11-14; Sayı 61, 15 İlkteşrin 1931, s.9-11; Sayı 62, 30 Sontesşrin 1931, s.6-7; Sayı 63, 15 İlkkanun 1931, s.10; Sayı 64, 31 İlkkanun 1931, s.12; Sayı 65, 15 Sonkanun 1932, s.5-6.)

IV. Kitaplar, Makaleler, Tezler

ABADAN, Yavuz (1972), *Mustafa Kemal ve Çetecilik*, Varlık Yayınları, İstanbul.

AKINCI, İbrahim Ethem (1978), *Demirci Akıncıları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

AKINCI, İbrahim Ethem (1989), *Demirci Akıncıları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

AKINCI, İbrahim Ethem (2009), *Demirci Akıncıları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Balıkesir Turistik İl Haritası (ty), Özgül Yayınları, Isparta.

BAŞARAN, Selami (1992), "Batı Cephesi Ordularının Boğazlara Yönelik Harekatı (Takip Harekatı Sonundan Mudanya Mütarekesine Kadar)", *Büyük Taarruz 70. Yıl Armağanı*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, ss.249-270.

BAYRAKTAR, Bayram (1998), *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ayvalık Tarihi*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.

BERBER, Engin (2010), "Kurtuluş Savaşında Bir Gerilla Üssü: Alaçam Dağları", *Alaçam Dağları ve Dursunbey 1.Ulusal Sempozyumu Bildiriler (02-03 Eylül 2002)*, Dursunbey Belediyesi Yayınları 2, Kitap Matbaacılık, İstanbul.

BOYACIOĞULLARI, A. Sedat ve Hasan ALAKESE (1972), *Her Yönü ve Her şeyi İle Demirci*, Eko Matbaası, İstanbul.

ÇERKEZ ETHEM (2008), *Çerkez Ethem'in Anıları*, Noktakitap Yayınları, İstanbul.

ÇİÇEK, İbrahim (1998), *Gördesli Mücahide Makbule ve Silah Arkadaşları*, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları, Uğur Ofset, Salihli.

Devlet İstatistik Enstitüsü (1973), *Genel Nüfus Sayımı İdarî Bölünüş 25.02.1970*, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.

ERGÜL, Teoman (1991), *Kurtuluş Savaşında Manisa*, Manisa Kültür Sanat Kurumu Yayını, İzmir.

GÖKMEN, Ertan (2007), *Tanzimat'tan II.Meşrutiyet'e Demirci Kazası*, Demirci Belediyesi Kültür Yayınları I, Kuvvet Matbaacılık, İzmir.

İLKER, S. Sami, Hüseyin TUNCAY, Halil AKER (1999), *Bir Zamanlar Gördes*, Anlatan: Zekeriya Yurtoğlu, Tunahan Matbaacılık, Manisa.

KONUĞU, Enver (2000), *Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.

Köylerimiz 1981 (1982), İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Yenigün Matbaası, Ankara.

OĞUZ, İsmail (2013), "20.Yüzyıl Başlarında Demirci'de Gayrimüslim Nüfus", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3, Manisa, ss.218-236.

OĞUZ, İsmail (2010), "Demirci'de Kuva-yı Milliye'nin Örgütlenmesi ve Faaliyetleri", (ed.) Nurettin Gülmez, *Milli Mücadele'de Manisa ve Kuva-yı Milliye Sempozyumu (6-7 Kasım 2009)*, Manisa, ss.264-287.

OĞUZ, İsmail (2015), *Kuvâ-yı Milliyecilikten Valiliğe: İbrahim Ethem AKINCI*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Manisa.

OĞUZ, Şükran ve İsmail OĞUZ (2008), "Lakap Verme Geleneğinde Manisa İli Demirci İlçesi Örneği", *38.İCANAS (Uluslar Arası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) 10-15 Eylül 2007, Ankara / Türkiye Bildiriler: Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri*, 3.Cilt, Yayına hazırlayanlar: Zeki Dilek vd., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı Yayınları: 5/3, Korza Yayıncılık, Ankara, ss.1127-1139.

ÖZALP, Yalçın (ty), *Mustafa Kemal ve Milli Mücadele'nin İlk Zaferi*, Kahramanmaraş Belediyesi [byy], [yy].

ÖZDEMİR, Zekeriya (1997), Balıkesir Bölgesi'nde Milli Mücadele Hareketleri, Tisamat Basım Sanayii, Ankara.

PALA, Cihat ve Ertuğrul ERDOĞDU (1991), *Doğası, Tarihi ve Folkloruyla Simav*, Ertem Basım Yayın, Ankara.

PEHLİVANLI, Hamit (1992), *Kurtuluş Savaşı İstihbaratında Askerî Polis Teşkilatı*, Genelkurmay Basımevi, Ankara.

SARIHAN, Zeki (2007), *Kurtuluş Savaşı Kadınları*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

SARIHAN, Zeki (1994), *Kurtuluş Savaşı Günlüğü II, Erzurum Kongresi'nden TBMM'ye (23 Temmuz 1919-22 Nisan 1920)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

SARIHAN, Zeki (1995), *Kurtuluş Savaşı Günlüğü III, TBMM'den Sakarya Savaşı'na (23 Nisan 1920-22 Ağustos 1921)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

SARIHAN, Zeki (1996), *Kurtuluş Savaşı Günlüğü, Sakarya Savaşı'ndan Lozan'ın Açılışına (23 Ağustos 1921-20 Kasım 1922)*, IV, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

SARIKOYUNCU, Ali (2007), *Milli Mücadelede Din Adamları II*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Semih Ofset Matbaacılık, Ankara.

SAVAŞ, Metin (2004), *Kuvayı Milliye'nin Hazinesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

SEVİNÇ, Necdet (2013), *İstiklal Harbi'nde Etnik İhanet*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul.

TANSEL, Fevziye Abdullah (1991), *İstiklal Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız*, AKDITYK Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

TEKELİ, İlhan ve Selim İLKİN (1989), *Ege'deki Sivil Direniş'ten Kurtuluş Savaşı'na Geçerken, Uşak Heyet-i Merkeziyesi ve İbrahim (Tahtakılıç) Bey*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Türk İstiklal Harbi (1969), II.Cilt, Batı Cephesi, 6.Kısım, III.Kitap, Büyük Taarruz Takip Harekatı (31 Ağustos-18 Eylül 1922), Genelkurmay Basımevi, Ankara.

TÜRKMEN, Zekeriya, Nurcan ASLAN, Elmas ÇELİK (2006), *İstiklal Savaşı Hatıraları, Gediz, Kütahya ve İkinci İnönü Muharebelerinde 61nci Tümen Orgeneral İzzettin Çalışlar*, Genelkurmay Basımevi, Ankara.

UYSAL, R. Selçuk (2007), *Sındırgılı'nın Kitabı*, Grafmat Basım, İzmir.

VANDEMİR, Baki (1936), *İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları (Gerilla)*, Askeri Matbaa, İstanbul.

YEL, Selma (2002), *Yakup Şevki Paşa ve Askeri Faaliyetleri*, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.

V. İnternet Kaynakları

([www.tdk.gov.tr/Güncel Türkçe Sözlük](http://www.tdk.gov.tr/Güncel_Türkçe_Sözlük)), (03.11.2014)

VI. Sözlü Kaynaklar

Burhan Cahit Akıncı ile 09.08.2012, 23.10. 2012 ve 11.05.2013 tarihli görüşme.

Turhan Doğan Akıncı ile 23.07.2012 ve 22.06.2014 tarihli görüşme.

Memduh Çakmakoglu ile yapılan 11.08.2006, 15.08.2008, 30.07.2009, 14.08.2009 tarihli görüşmeler.